

Pensionsmyndighetens arbete mot bidragsbrott och bedrägeri 2018–2025

Beskrivning och analys

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Pensionsmyndighetens arbete mot bidragsbrott och bedrägeri 2018–2025	1
Förord	5
Sammanfattning	6
Pensionsmyndighetens brottsförebyggande arbete	6
Planerade förstärkningar av det brottsförebyggande arbetet	6
Utökade möjligheter till informationsutbyte	7
Pågående lagstiftningsarbete avseende bidragsbrott.....	7
Analys av Pensionsmyndighetens polisanmälningar 2018–2025.....	8
Identifierade behov av ytterligare reformer	8
1. Inledning	10
2. Åtgärder för att motverka felutbetalningar och bidragsbrott	12
2.1 Kontroller och regeringsuppdrag	12
2.1.1 Kontroller.....	12
2.1.2 Regeringsuppdrag	13
2.2 Myndighetsöverskridande arbete och utredningar	15
2.2.1 Initiativet MUR	15
2.2.2 Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet	15
2.2.3 Ökad digitalisering på socialförsäkringsområdet för att motverka bidragsbrott och förebygga felaktiga utbetalningar	15
2.2.4 Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige	16
2.2.5 Administrativa sanktioner – Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen	16
2.2.6 En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan	18
3. Planerade åtgärder för att motverka felutbetalningar och bidragsbrott.....	19
3.1 Rätt från början	19
3.2 IT-utveckling.....	19
3.3 Lägesbild över felaktiga utbetalningar	20
3.4 Öka medvetandegraden om risker	20
4. Bidragsbrott och bedrägeri	22
4.1 Bidragsbrott	22
4.2 Bedrägeri	22
4.3 Beloppsgränser, brottsrubricering och påföljder vid bidragsbrott.....	23
5. Nyligen beslutade regelverk och behov av översyn.....	25
5.1 Nya bestämmelser	25
5.2 Behov av översyn	26
5.2.1 Översyn av grundskyddet.....	26
5.2.2 Ett register för alla bostadsrätter	27
6. Hinder i det brottsförebyggande arbetet	28
6.1 Sekretessen mellan myndigheter	28
6.2 Avsaknad av enhetlig registerlagstiftning	28

6.3	Begränsad underrättelseskyldighet	29
6.4	Ytterligare hinder som identifierats inom nätverket MUR.....	30
6.4.1	Avsaknad av helhetsperspektiv gällande identitet och biometri.....	30
6.4.2	Behov av uppgifter från andra aktörer	30
6.4.3	Avsaknad av uppgifter om bosatta och avlidna i andra länder	31
7.	Pensionsmyndighetens arbete med polisanmälningar	32
7.1	Anmälningsskyldighet för bidragsbrott men inte för bedrägeri	32
7.2	Ställningstagande om polisanmälan	32
7.2.1	Preskription.....	32
7.2.2	Rekvisit	33
7.2.3	Impuls, utredning och ställningstagande	33
7.3	Polisanmälningarnas innehåll.....	34
7.3.1	Särskild hantering om den enskilde är bosatt utomlands.....	34
7.4	Förloppet hos polis och åklagare	35
7.4.1	Överprövning av Polisens eller Åklagarmyndighetens beslut	35
7.5	Samverkan med Polisen	36
8.	Statistisk analys av polisanmälningar.....	37
8.1	Antal polisanmälningar, åtal, fällande domar och överprövningar	38
8.2	Felutbetalningarnas mängd och längd	39
8.3	Omfattningen av polisanmälningar för olika förmåner.....	41
8.4	Pensionsmyndighetens anledning till polisanmälan	43
8.5	Anledningar till att polisanmälningsärenden avslutas.....	44
8.6	Polisanmälningar som leder till åtal.....	45
8.6.1	Utredningsanledningens betydelse	45
8.6.2	Betydelsen av beloppet för återbetalning	47
8.6.3	Polisregionens betydelse	48
8.6.4	Polisens handläggningstid	49
8.6.5	Polisens handläggningstid 2018–2024.....	49
8.6.6	Polisens handläggningstid för anmälningar som lett till åtal	50
8.6.7	Polisens handläggningstid och Pensionsmyndighetens utredningsanledning	51
9.	Beskrivande analys av polisanmälningarna	53
9.1.1	Förundersökningen har lagts ner då den misstänkte lämnat landet.....	53
9.1.2	Förundersökningen har lagts ner på annan grund.....	53
9.1.3	Ärenden som lett till åtal	54
9.1.4	Resultat	54
10.	Slutsatser av analysen om polisanmälningarna	55
10.1	Pensionsmyndigheten förefaller anmäla rätt ärenden.....	55
10.2	Få åtal varav hög andel fällande domar	55
10.2.1	Därför leder så få anmälningar till åtal	56
10.3	Vad kan förbättras?.....	57
10.3.1	Utbilda Polisens utredare om våra förmåner.....	57
10.3.2	Fortsatt dialog med NBC.....	57
10.3.3	Förbättra statistiken	57

11.	Bilaga dataunderlag	59
11.1	Dataunderlag till statistisk analys.....	59
11.2	Dataunderlag till beskrivande analys.....	60
12.	Bilaga tabeller och figurer.....	61
	Referenser	64

Datum: 2026-02-11

Dokumentbeteckning: PID291885

Version: V1.0

Diariennr: VER 2025-313

Förord

Pensionsmyndighetens uppdrag är att administrera och betala ut allmän pension samt ekonomiskt stöd i form av bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd samt efterlevandeförmåner. Myndigheten ska ge såväl generell som individuell information om hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Vidare ska myndigheten stärka pensionärer och pensionssparare som konsumenter inom pensionsrelaterade områden. I Pensionsmyndighetens uppdrag ingår att följa, analysera och förmedla ålderspensionssystemets utveckling och effekter för enskilda och samhälle. Dessutom ska myndigheten säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott.

I rapporten beskrivs Pensionsmyndighetens brottsförebyggande arbete och myndighetens arbete mot bidragsbrott och bedrägerier analyseras.

Rapporten har skrivits av Inger Johannisson (projektledare), Anna Åkesson, Jeanette Andersson, Joel Johansson, Josefin Johansson, Maria Karlsson, Niki Westerberg och William O'Brien. Maria Karlsson och William O'Brien har bistått med databearbetning.

Stockholm, 11 februari 2026.

Biljana Lajic

Chef för avdelningen för
gemensamma försäkringsfrågor,
Pensionsmyndigheten

Eva Nilsson

Chefsjurist,
Pensionsmyndigheten

Kristian Seth,

Chef för analysavdelningen,
Pensionsmyndigheten

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten ansvarar för de största förmånsutbetalningarna i Sverige. Myndighetens huvuduppgift är att betala ut rätt belopp till rätt person i rätt tid. För att uppnå detta arbetar myndigheten också aktivt och på bred front med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. I det arbetet har myndigheten bland annat stärkt sin kontrollverksamhet under de senaste åren. Om Pensionsmyndigheten misstänker att felaktiga utbetalningar beror på bidragsbrott eller bedrägerier upprättar myndigheten en polisanmälan.

Pensionsmyndighetens brottsförebyggande arbete

De senaste åren har Pensionsmyndigheten på uppdrag av regeringen haft ett tydligt fokus på brottsförebyggande arbete, bättre kontroll för att förhindra felaktiga utbetalningar och att kräva tillbaka felaktigt utbetalda förmåner. Åtgärderna omfattar bland annat utveckling av kontroll- och säkerhetsrutiner, informationsinsatser samt satsningar på IT och systemutveckling. Det har resulterat i att fler kontrollutredningar genomförs, fler felaktiga utbetalningar stoppas och att fler personer får krav på att återbetala felaktigt utbetalade belopp. Myndighetens arbete med att öka inhämtning av uppgifter från aktörer, som exempelvis Skatteverket och tjänstepensionsföretagen, i stället för från den enskilde, minskar utrymmet för felaktiga eller uteblivna uppgifter.

Pensionsmyndigheten utvecklar också aktivt samarbetet med aktörer som Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten och Skatteverket, vilket ökar kunskapen om strategiska kontrollmetoder och genererar fler kontrollimpulser.

De åtgärder Pensionsmyndigheten har genomfört det senaste året har förhindrat felaktiga utbetalningar på cirka 500 miljoner kronor och myndigheten har under samma tid krävt tillbaka drygt 228 miljoner kronor.

Planerade förstärkningar av det brottsförebyggande arbetet

Pensionsmyndigheten planerar under 2026 att bland annat stärka rutinerna och processerna för att möjliggöra förifyllda ansökningar om bostadstillägg, fortsätta IT-utveckling för automatisk inhämtning av fler uppgifter från andra myndigheter och företag, samt utveckla ett mer riskbaserat kontrollarbete. Myndigheten överväger även att i större utsträckning nyttja möjligheten att tidsbegränsa fler

beslut om bostadstillägg för att på så sätt minska risken för att felaktiga utbetalningar pågår under lång tid.

Det är mottagarna av förmånerna som orsakar merparten av de upptäckta felaktiga utbetalningarna. Felen uppkommer i regel under utbetalningstiden genom att individen inte meddelar myndigheten om ändrade förhållande, till exempel att hen inte anmäler ändrade ekonomiska förutsättningar som kan påverka storleken på förmånen. I de fall då Pensionsmyndigheten misstänker att individen har begått brott enligt bidragsbrottslagen är myndigheten skyldig att göra en polisanmälan.

Utökade möjligheter till informationsutbyte

Pensionsmyndigheten ser positivt på de utökade möjligheterna till informationsutbyte som trädde i kraft den 1 december 2025.

Den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) omfattar alla myndigheter och möjliggör rutinmässiga utlämnanden, både på begäran och på eget initiativ.

Lagändringarna i 110 kap. socialförsäkringsbalken innebär utökade möjligheter att inhämta uppgifter om såväl den försäkrade som en annan fysisk person samt om juridiska personer. Dels får Pensionsmyndigheten utökade befogenheter att efterfråga uppgifter, dels får bland annat myndigheter, banker och andra aktörer utökade skyldigheter att på begäran lämna uppgifter till Pensionsmyndigheten.

De nya bestämmelserna innebär att Pensionsmyndigheten kan planera och genomföra ett flertal nya åtgärder inom sitt brottsförebyggande arbete.

Pågående lagstiftningsarbete avseende bidragsbrott

Den statliga utredningen *En effektivare ordning för att bekämpa bidragsbrott* (S 2024:C) har i promemorian *Administrativa sanktioner i socialförsäkringen* (Ds 2025:8) föreslagit att det ska införas administrativa sanktioner i form av sanktionsavgift och bidragsspärr. Syftet är att stärka arbetet med att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar.

Förslaget innebär att den som lämnat en oriktig uppgift eller inte uppfyllt en uppgifts- eller anmälningsskyldighet ska betala en sanktionsavgift, om den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten har lett till en felaktig utbetalning. Förfarandet är tänkt som en sanktionsväxling från straffrättsliga påföljder för gärningar som motsvarar bidragsbrott till en administrativ sanktion. Grova bidragsbrott ska dock även fortsättningsvis polisanmälas, liksom andra bidragsbrott när särskilda skäl föreligger.

Pensionsmyndigheten ska även under vissa förutsättningar få besluta att den enskilde under en tid om minst tre månader och högst tre år inte ska ha rätt till en förmån enligt socialförsäkringsbalken (spärr).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Vidare ska utredningen senast den 2 mars 2026 föreslå hur en särskilt avgränsad verksamhet för utredning av bidragsbrott vid Försäkringskassan ska utformas och vilka brottsbekämpande befogenheter myndigheten ska ha.

Analys av Pensionsmyndighetens polisanmälningar 2018–2025

Parallellt med att Pensionsmyndigheten har utvecklat de interna brottsförebyggande processerna och satt in fler åtgärder för att stoppa bidragsbrott och bedrägeri, så har myndigheten också analyserat de polisanmälningar som myndigheten upprättat de senaste åren. Analysen belyser bland annat hur anmälningarna har hanterats i rättskedjan avseende Polisens handläggningstider och nedläggningar samt om anmälningarna har lett till åtal och utfallet i domstol.

Under perioden 2018–2025 upprättade myndigheten sammanlagt 1 226 polisanmälningar och beloppen som betalats ut felaktigt i dessa anmälningar uppgick till sammanlagt 254 miljoner kronor. Både antalet polisanmälningar och det totala belopp som Pensionsmyndigheten återkräver per år har ökat markant efter det att myndighetens kontrollarbete utökades 2019.

Det är dock få av polisanmälningarna som har lett till åtal, totalt 50 av 1 226 anmälningar under perioden 2018–2025, vilket motsvarar 4 procent av anmälningarna. Majoriteten av polisanmälningarna läggs alltså ner. Av de 50 åtalen har 44 resulterat i fällande domar.

Oavsett om den misstänkte blir dömd eller inte kan hen vara skyldig att betala tillbaka det felaktigt utbetalda beloppet. De polisanmälningar som rör misstanke om felaktiga uppgifter om inkomstförhållanden utgör störst andel av de anmälningar som har lett till åtal och uppgår till 56 procent.

Pensionsmyndighetens vanligaste orsak till polisanmälan är att förmånstagaren misstänks bo utomlands och därför inte uppfyller kraven för bosättningsbaserade förmåner.

Identifierade behov av ytterligare reformer

Pensionsmyndigheten har vidtagit en lång rad brottsförebyggande åtgärder de senaste åren och planerar tack vare ny lagstiftning att genomföra ett flertal nya

åtgärder. Men den analys myndigheten nu har gjort visar att det fortfarande finns stora utmaningar med dagens lagstiftning. Den behöver bli mer ändamålsenlig för att myndigheterna ska kunna förhindra felaktiga utbetalningar och utveckla en mer robust brottsbekämpning inom välfärdssystemet.

Pensionsmyndigheten vill uppmana regeringen att tillsätta en utredning att genomföra en genomgripande översyn av regelverket för omvänd sekretess. För att uppgiftsutbytet ska bli effektivt, och att myndigheten fullt ut ska få använda uppgifterna mellan myndigheter, är det nödvändigt att myndigheters registerförfattningar utformas på ett likartat sätt.

Det finns även ett starkt behov av att dels förstärka infrastrukturen och förutsättningarna för en sammanhållen identitetsförvaltning och dels stärka folkbokföringskontrollen. Syftet med åtgärderna är att minska risken för att ersättningar betalas ut felaktigt. När en förmånstagare som är folkbokförd i Sverige avlider i utlandet utan att svenska myndigheter får kännedom om det, leder det ofta till stora felaktiga utbetalningar. Pensionsmyndigheten anser därför att skyldigheten för svenska utlandsmyndigheter att lämna information till Skatteverket bör förtydligas.

De behov av förändrat regelverk som Pensionsmyndigheten har identifierat återfinns mer detaljerat beskrivna i de rapporter som myndigheten har lämnat till Regeringskansliet under 2025 samt i de rapporter som planeras att lämnas in under 2026 inom ramen för myndighetens regeringsuppdrag.

1. Inledning

Pensionsmyndigheten betalade under 2025 ut cirka 483 miljarder kronor i förmåner till omkring 2,3 miljoner pensionärer. Flera av myndighetens förmåner betalas ut livsvarigt eller tillsvidare, vilket innebär att felaktiga utbetalningar riskerar att ackumuleras till betydande belopp över tid. En central uppgift för Pensionsmyndigheten är att säkerställa korrekta utbetalningar och att förebygga och motverka bidragsbrott. Myndigheten deltar även i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten. Sammantaget bedrivs ett omfattande arbete för att rätt ersättning ska betalas ut till rätt person i rätt tid och därigenom värna välfärdssystemens legitimitet.

Problemen med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott har under senare år fått ökad uppmärksamhet. Ekonomistyrningsverket (ESV) bedömer att den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen uppgår till cirka 13–16 miljarder kronor årligen.¹ Välfärdssystemen har därutöver blivit en allt viktigare finansieringskälla för den grova och organiserade brottsligheten. Denna utveckling riskerar inte bara att finansiera kriminalitet utan också att underminera tilliten till välfärdssystemen, inklusive pensionssystemet och andra ekonomiska stöd till äldre.

Pensionsmyndigheten har ett särskilt ansvar för att motverka felaktiga utbetalningar inom sitt verksamhetsområde och för att bidra till det samlade statliga arbetet mot bidragsbrott. Arbetet bedrivs i nära samverkan med andra myndigheter och syftar till att säkerställa korrekta utbetalningar samt att förebygga och upptäcka missbruk av välfärdssystemen. Genom detta arbete bidrar Pensionsmyndigheten till att upprätthålla legitimiteten och förtroendet för välfärdssystemen.

Rapporten är en del av Pensionsmyndighetens ständigt pågående arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Rapporten redogör för de reformer som regeringen har infört i syfte att stärka möjligheter för myndigheterna i välfärdssystemen att vidta åtgärder mot personer som uppsåtligt eller genom grov oaktsamhet lämnar oriktiga eller vilseledande uppgifter för att få förmåner utbetalda.

Vidare ges en sammanställning av de behov av fortsatt översyn av regelverket liksom de hinder som Pensionsmyndigheten ser i det brottsförebyggande arbetet. Rapporten redogör även för Pensionsmyndighetens pågående utveckling av det brottsförebyggande arbetet och de åtgärder som planeras att genomföras framöver.

Rapporten innehåller både statistiska och beskrivande analyser av utfallet av Pensionsmyndighetens polisanmälningar. Den statistiska analysen omfattar bland

¹ ESV (2023).

annat vilka anmälningar som leder till åtal respektive läggs ned, dels utifrån Pensionsmyndighetens anledning att upprätta anmälan och dels utifrån Polisens anledning att lägga ned förundersökningen. Den beskrivande delen syftar till att bedöma om Pensionsmyndigheten polisanmäler ändamålsenliga ärenden och om anmälningarnas innehåll ger rättsväsendet tillräckliga förutsättningar att väcka åtal. De båda analyserna baseras på Pensionsmyndighetens data.

2. Åtgärder för att motverka felutbetalningar och bidragsbrott

I detta kapitel beskrivs Pensionsmyndighetens löpande arbete för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Beskrivningen omfattar också de regeringsuppdrag myndigheten har fått inom området. Därutöver ges en kort sammanställning av det gemensamma arbetet mellan myndigheterna i Sverige.

2.1 Kontroller och regeringsuppdrag

Pensionsmyndigheten arbetar brett för att förhindra felutbetalningar och bidragsbrott – både inom den ordinarie verksamheten och genom särskilda uppdrag från regeringen. Nedan följer en övergripande beskrivning av detta arbete.

2.1.1 Kontroller

Vid ansökan om någon av förmånerna inom pensionssystemets grundskydd prövar Pensionsmyndighetens handläggare den sökandes rätt till förmånen. Underlaget för beslutet består av uppgifter om den sökande. Vilka uppgifter som krävs varierar beroende på vilken förmån det gäller. Vissa uppgifter lämnar den sökande själv i ansökan, medan andra hämtas in direkt från exempelvis Skatteverket och tjänstepensionsföretag. Syftet med inhämtningen är att säkerställa korrekta uppgifter om bland annat folkbokföringsadress, taxerad inkomst och tjänstepension.

För att minska den administrativa bördan och undvika avbrott i utbetalningarna tillämpas tillsvidarebeslut inom bostadstillägget under vissa förutsättningar. Det innebär att den som beviljats bostadstillägg inte behöver ansöka på nytt varje år, utan beslutet gäller tillsvidare. Förmånstagaren är dock skyldig att själv anmäla förändringar i sina förhållanden som kan påverka förmånens storlek.

För att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott genomför Pensionsmyndigheten både slumpmässiga och riktade kontroller av förmånstagares rätt till förmånen. Myndigheten genomför även kontroller med anledning av anonyma anmälningar och underrättelser från andra myndigheter och externa aktörer, såsom hyresvärdar.

Om det framkommer att en person har beviljats en förmån på felaktiga grunder eller fått utbetalt ett för högt belopp, kan förmånstagaren bedömas som återbetalningsskyldig för det felaktigt utbetalda beloppet. Pensionsmyndighetens arbete vid misstanke om bidragsbrott beskrivs närmare i kapitel 7.

2.1.2 Regeringsuppdrag

2.1.2.1 Studie om felaktiga utbetalningar

Regeringen har gett Pensionsmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) och Migrationsverket i uppdrag studera felaktiga utbetalningar för vissa ersättningar i så kallade omfattningsstudier (Fi2024/01861 och Fi2024/02405). Ekonomistyrningsverket (ESV) ansvarar för samordningen samt för att säkra jämförbarhet mellan myndigheternas studier. Studierna skulle vara ESV tillhanda senaste den 31 mars 2025.

ESV håller i samordningen, där fokus ligger på att säkerställa att studierna använder jämförbara metoder (kvantitativa och kvalitativa) och täcker alla väsentliga felaktighetsrisker.

Myndigheternas slutrapporter ska lämnas till regeringen och ESV senast den 5 oktober 2026. ESV ska lämna en sammanfattande rapport och totalbedömning till regeringen senast den 1 mars 2027.

2.1.2.2 Utveckla det brottsförebyggande arbetet

Regeringen har gett 24 myndigheter, inklusive Pensionsmyndigheten, i uppdrag att utveckla det brottsförebyggande arbetet (Ju2024/02612). Myndigheterna ska, utifrån sina nuvarande uppgifter och förutsättningar, analysera vilka åtgärder som myndigheten kan bidra med i det brottsförebyggande arbetet. I den utsträckning det bedöms lämpligt och ryms inom befintliga ekonomiska ramar, ska myndigheterna också påbörja genomförandet av sådana åtgärder. Uppdraget skulle delredovisas senast den 31 augusti 2025.

2.1.2.3 Stärkt kontroll av äldre försörjningsstöd och andra bostadstillägg baserade på förmåner

Regeringen har gett Pensionsmyndigheten i uppdrag att stärka kontrollen av äldre försörjningsstöd, garantipension och bostadstillägg, särskilt med avseende på utlandsvistelser, (S2024/02242). Uppdraget skulle delredovisas senast den 30 juni 2025. Delredovisningen skulle innehålla en analys av vilka åtgärder som kan vidtas, en redovisning av dessa samt en analys av specifika risker.

Delredovisningen visar att Pensionsmyndigheten har vidtagit följande åtgärder:

- kartlagt myndighetens rutiner och identifierat riskområden kopplade till utlandsvistelse, missvisande folkbokföringsuppgifter och utländska inkomster som påverkar rätten till förmåner.
- infört nya kontrollflöden som innebär mer frekvent avstämning mot folkbokföringsdata och utländska register hos andra myndigheter.

- tekniska förbättringar har implementerats för att snabbt flagga individer med misstänkt utlandsvistelse vid ansökan och under utbetalningens gång.

För att stärka kontrollen föreslår Pensionsmyndigheten:

- utökad uppgiftsinsamling – från Skatteverket och internationella källor för att verifiera bosättning och inkomst
- riskbaserad granskning – särskilt fokuserad på äldreförsörjningsstöd, där risken för felaktiga utbetalningar bedöms som hög
- justeringar i regelverket som gör det möjligt att hämta in uppgifter automatiskt från internationella register och införa kontrollintervall.

Nästa steg är att senast den 24 februari 2026 redovisa en utvärdering av dessa åtgärders verkliga effekt.

2.1.2.4 Återrapporteringskrav för minskade felaktiga utbetalningar

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2025 ska Pensionsmyndigheten redovisa måluppfyllelsen, genomförda åtgärder för att minska de felaktiga utbetalningarna och den brottslighet som riktas mot välfärdssystemen samt en bedömning av åtgärdernas effekter. Redovisningen ska därutöver omfatta följande:

- upptäckta felaktiga utbetalningar (antal utbetalningar och totalt belopp) samt andel felaktiga utbetalningar som har orsakats av Pensionsmyndigheten.
- de upptäckta felaktiga utbetalningarnas andel av det totalt utbetalda beloppet.
- andelen upptäckta felaktiga utbetalningar av de uppskattade totala felaktiga utbetalningarna.
- konstaterade felaktiga utbetalningar i kontrollutredningsverksamheten per krona i kostnader för kontrollarbetet.
- återbetalda medel samt andelen återbetalda medel av upptäckta felaktiga utbetalningar.
- återkrav (antal och belopp) och total fordran.
- antal polisanmälningar.

Myndigheten ska därtill analysera av hur utfallet av indikatorerna förändrats över tid samt orsaker till förändringen.

2.1.2.5 Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten och Skatteverket i uppdrag att gemensamt kraftsamla mot organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin i välfärden (S2025/01085).

Myndigheterna ska intensifiera arbetet med att motverka organiserad brottslighet i hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänst- och LSS-verksamheterna, socialförsäkringen samt inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Uppdraget syftar till att bekämpa den kriminella ekonomin och stänga ute organiserad brottslighet från några av välfärdens mest brottsutsatta områden.

Uppdraget ska bidra till att fler och snabbare beslut fattas om att till exempel återkalla ett tillstånd, stoppa en ersättning, säga upp ett avtal eller stänga ned verksamheter som bedrivs av oseriösa aktörer i offentligfinansierad välfärd, där det finns skäl för detta.

Myndigheterna ska senast före utgången av november 2025 och senast före utgången av april 2026 lämna en gemensam skriftlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. En gemensam skriftlig slutredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet före utgången av september 2027.

2.2 Myndighetsöverskridande arbete och utredningar

2.2.1 Initiativet MUR

Nätverket MUR (Motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen) består av 26 myndigheter som samarbetar i olika arbetsgrupper för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Pensionsmyndigheten är en aktiv deltagare inom flera arbetsgrupper. Några exempel på arbetsgrupper är: Lagen om underrättelseskyldighet (som numera är avslutad), Förutsättningar att dela information mellan myndigheter, Analysmodeller för att identifiera risker för brott, Attityder och normer samt Aktörsinriktad samverkan.

2.2.2 Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet

På uppdrag av regeringen samverkar fjorton svenska myndigheter med underrättelser och operativa insatser mot kriminella individer, nätverk och fenomen i en satsning mot den organiserade brottsligheten. Ytterligare tretton myndigheter ingår som nätverksmyndigheter. Pensionsmyndigheten har tidigare deltagit i satsningen som nätverksmyndighet, men ingår sedan den 1 januari 2025 fullt ut i satsningen.

2.2.3 Ökad digitalisering på socialförsäkringsområdet för att motverka bidragsbrott och förebygga felaktiga utbetalningar

Utredningen *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro* (SOU 2025:108) har föreslagit nya åtgärder för att stärka digitaliseringen och datahanteringen på Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan. Utredningens ambition har varit att stärka det proaktiva arbetet för att förhindra felutbetalningar, snarare än att stärka arbetet med exempelvis efterkontroller. Bland annat föreslås:

- Utökade möjligheter att behandla personuppgifter. I första hand genom att de nuvarande ändamålsbestämmelserna för personuppgiftsbehandling i 114 kap. SFB ersätts med en brett formulerad ändamålsbestämmelse eller i andra hand genom att de nuvarande bestämmelserna kompletteras med bestämmelser om att behandling även får ske för att vidta förebyggande åtgärder.
- Pensionsmyndigheten ska utreda förutsättningarna för att schablonisera beräkningen av bostadskostnader inom bostadstillägg.

2.2.4 Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige

Utredningen *Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige* (S 2025:02) ska se över hur arbetet med att upptäcka felaktiga utbetalningar vid vistelse eller bosättning utomlands kan stärkas. Utredaren ska föreslå åtgärder som ska öka möjligheterna till upptäckt. Meningen är att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen. Uppdraget ska redovisas senast den 20 april 2026.

2.2.5 Administrativa sanktioner – Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen

Utredningen *En effektivare ordning för att bekämpa bidragsbrott* (S 2024:C) har i en första delredovisning *Administrativa sanktioner i socialförsäkringen* (Ds 2025:8) föreslagit att det ska införas administrativa sanktioner i form av sanktionsavgift och bidragsspärr. Syftet är att effektivisera arbetet med att bekämpa bidragsbrott, motverka felaktiga utbetalningar och att skydda socialförsäkringen.

Förslaget innebär att den som lämnat en oriktig uppgift ska betala en sanktionsavgift, om den oriktiga uppgiften har lett till en felaktig utbetalning av ersättning. Detsamma gäller den som inte uppfyller en skyldighet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden, om underlåtenheten har lett till en felaktig utbetalning. En förutsättning för att ta ut en sanktionsavgift är att det har fattats ett beslut om återbetalning av det felaktigt utbetalda beloppet.

Ett införande av sanktionsavgift innebär en sanktionsväxling från straffrättsliga påföljder för gärningar som motsvarar bidragsbrott till en administrativ sanktion. Avsikten är att åstadkomma en snabb samhällsreaktion i de fall där en förmånstagare har orsakat en felutbetalning. Grova bidragsbrott ska dock även fortsättningsvis polisanmälas, liksom andra bidragsbrott när särskilda skäl föreligger.

Om en enskild, medvetet eller av grov vårdslöshet, har lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att uppfylla en uppgifts- eller anmälningsskyldighet ska

Pensionsmyndigheten respektive Försäkringskassan få besluta att den enskilde under en viss tid inte kan få rätt till en förmån enligt socialförsäkringsbalken (spärr). Uppgiften ska avse ett förhållande som har betydelse för rätten till eller storleken på förmånen, men det krävs ingen faktisk felutbetalning. Spärren ska avse en tid om minst tre månader och högst tre år.

Lagändringarna avseende sanktionsavgift och bidragsspärr föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Lagradsremissen *Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen* lämnades den 18 december 2025. Lagrådet lämnade sitt yttrande den 10 februari 2026.

Regeringen förväntas lämna en proposition den 19 mars 2026.

2.2.5.1 Regeringsuppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen

Även om riksdagen ännu inte fattat något beslut avseende de administrativa sanktionerna har regeringen gett Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan i uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen (S2025/01368). Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast före utgången av september 2026.

2.2.5.2 Konsekvenser av ett införande av administrativa sanktioner

Pensionsmyndigheten ställer sig positiv till att administrativa sanktioner införs i syfte att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. För att myndigheten ska kunna bedriva effektivt kontrollarbete är det angeläget med bra verktyg, vilket myndigheten bedömer att förslaget med administrativa sanktioner innebär. Ett införande av administrativa sanktioner skulle inte bara leda till en snabbare reaktion, utan även till att fler personer skulle få en sanktion. Detta gäller både de som idag polisanmäls, men inte åtalas och fälls för bidragsbrott, och de som idag inte polisanmäls alls. På detta sätt kommer vikten av att lämna korrekta uppgifter bli tydligare vilket förväntas minska de felaktiga utbetalningarna och bidragsbrotten. Förutom att en enskild person kan påföras en sanktion, som är att jämföra med ett straff och som bör ha en handlingskorrigerande effekt för den personen, kan förfarandet även ha en avskräckande effekt på andra personer som överväger att missbruka välfärdssystemen.²

Om förslaget om administrativa sanktionsavgifter genomförs kommer det att påverka Pensionsmyndighetens fortsatta arbete med polisanmälningar på så sätt att myndigheten istället för en polisanmälan i många fall istället ska besluta om en sanktionsavgift.

² Pensionsmyndighetens svar på remiss administrativa sanktioner i socialförsäkringen, VER 2025-117.

2.2.6 En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan

Utredningen *En effektivare ordning för att bekämpa bidragsbrott* (S 2024:C) ska vidare analysera och föreslå hur en särskilt avgränsad verksamhet för utredning av bidragsbrott vid Försäkringskassan ska utformas och vilka brottsbekämpande befogenheter myndigheten ska ha. Utredningen ska slutredovisa sina förslag i dessa delar senast den 2 mars 2026.

Om det ska inrättas en brottsutredande verksamhet vid Försäkringskassan anser Pensionsmyndigheten att Försäkringskassan även ska utreda misstänkta bidragsbrott hänförliga till Pensionsmyndighetens förmåner. Ett nära samarbete behöver då utvecklas även i bidragsbrottsfrågorna.

3. Planerade åtgärder för att motverka felutbetalningar och bidragsbrott

3.1 Rätt från början

Pensionsmyndigheten ska säkerställa att socialförsäkringsförmåner som myndigheten administrerar inte betalas ut felaktigt, vilket innebär att myndighetens arbete med korrekta utbetalningar – rätt från början – är viktigt utifrån flera olika perspektiv.

Korrekta utbetalningar förutsätter i grunden att Pensionsmyndigheten har rätt information till grund för beslut om utbetalning samt att myndigheten har förmåga och förutsättningar att fatta beslut om utbetalning i tid.

Pensionsmyndigheten bedömer att framtidens socialförsäkringsadministration kommer att ställa krav på en högre grad av digitalisering. Individens krav på ökad självservice och kortare handläggningstider förutsätter en övergång från en manuellt handläggningstung administration till en digitaliserad administration. Därtill ser myndigheten fortsatt behov av satsningar på generell och individanpassad information för ökad medvetenhet om anmälningsskyldighet om ändrade omständigheter. Utvecklingsarbetet behöver fokusera på såväl mindre kundförbättrande insatser i närtid som större förändringar på lång sikt.

Pensionsmyndigheten strävar exempelvis efter att öka den egna inhämtningen av aktuella uppgifter för bostadstillägg enligt visionen om ansökningar med förifyllda uppgifter. Det skulle minska antalet kompletteringar och felaktiga uppgifter.

När inhämtning av uppgifter sker direkt från källan blir det dels mer rätt från början och dels svårare att begå brott eftersom det försvårar för den enskilde att lämna felaktiga uppgifter med brottsligt uppsåt samt underlåta att lämna information.

Pensionsmyndigheten ser fram emot den kommande utredningen om grundskyddet (se avsnitt 5.2.1), och vill att reglerna i förmånerna anpassas för att bygga på faktorer som i ökad utsträckning kan hämtas in från befintliga register, och/eller schabloniseras. Effekten skulle bli mer rätt från början, det blir svårare att lämna felaktiga uppgifter med brottsligt uppsåt, och risken för att underlåta att lämna information till myndigheten minskar.

3.2 IT-utveckling

Flera utvecklingsinitiativ planeras på myndigheten under kommande år för att åstadkomma ökad självbetjäning, förbättrad digital närvaro, proaktiv kommunikation och utökad automatisering i handläggningen, samt för att samla

information och utveckla kontroller på ett mer träffsäkert sätt. Att stärka verksamhetens digitala utveckling kommer att öka effektiviteten samt minska risken för felaktiga eller manipulerade uppgifter i systemen.

Pensionsmyndighetens största IT-utvecklingsinsatser görs inom initiativet NextGen. Syftet är att ersätta systemen som beräknar myndighetens förmåner som idag förvaltas av Försäkringskassan. Målet är att få egen kontroll över systemen samt en mer förändringsbar och kostnadseffektiv förvaltning och vidareutveckling, vilket även genererar bättre skydd mot yttre påverkan.

Pensionsmyndigheten ser kontinuerligt över vilka möjligheter som finns för att kunna inhämta fler uppgifter automatiskt från andra aktörer och myndigheter i syfte att säkerställa korrekta uppgifter och därmed motverka felaktiga utbetalningar.

3.3 Lägesbild över felaktiga utbetalningar

Pensionsmyndigheten planerar att ta fram en lägesbild inom området felaktiga utbetalningar. Syftet med lägesbilden är att fördjupa kunskapen om felaktiga utbetalningar, förbättra förutsättningarna för att förebygga och återkalla felaktiga utbetalningar och bidragsbrott samt förse ledningen med strategiska underlag för välgrundade beslut.

Lägesbilden kommer bland annat att innehålla samlad information från olika samverkansinitiativ samt statistik och analys gällande felaktiga utbetalningar, upprättade polisanmälningar och riktade kontroller. För att öka kvaliteten på det statistiska underlaget har myndigheten påbörjat ett utvecklingsinitiativ kopplat till felaktiga utbetalningar. Mer detaljerad information ska systematiskt samlas in, analyseras och visualiseras i en riskmatris. Genom att samla mer detaljerad information över tid kan kunskap genereras om övergripande mönster och via den insamlade informationen kan brottsupplägg eller strukturella brister i myndighetens interna processer upptäckas. Matrisen ger förutsättningar att arbeta mer riskbaserat med felaktiga utbetalningar främst genom mer datadrivna analyser vilket avser medföra exempelvis träffsäkrare kontroller, statistik vid redovisning samt processutveckling. Att i högre grad arbeta riskbaserat kan ge bättre förutsättningar för analyser, mer träffsäkra kontroller samt medföra nya arbetssätt där felaktiga utbetalningar och bidragsbrott kan upptäckas innan fullbordan, stoppas och förebyggas.

3.4 Öka medvetandegraden om risker

En utmaning för Pensionsmyndigheten är att få indikation om en förmånstagare, som är folkbokförd i Sverige, har sin egentliga hemvist utomlands. Den enskilde kan då felaktigt uppbära bosättningsbaserade förmåner, vilket kan generera stora summor felaktiga utbetalningar. Myndigheten har därför gjort ett arbete med att ta

fram indikatorer som kan användas som stöd i handläggningen för att upptäcka personer som har sin egentliga hemvist utomlands. Att arbeta med indikatorer och tydliggöra dessa för handläggare är ett koncept som tidigare inte använts i någon större omfattning. Exempel på vad en handläggare behöver reagera på är beställningar av vissa intyg som vanligtvis används av personer som vistas utomlands. Utöver detta behöver myndigheten även vara vaksam på sättet som den enskilde tar kontakt med oss då det kan indikera var personen befinner sig. Dessa indikationer kan leda till utökade utredningsinsatser. Myndigheten planerar därför att genomföra en informationsinsats i syfte att medvetengöra indikatorerna inom handläggningen av bosättningsbaserade förmåner och på så sätt öka riskmedvetenheten i syfte att förebygga och upptäcka välfärdsbrottslighet.

4. Bidragsbrott och bedrägeri

Pensionsmyndigheten gör en polisanmälan då det finns misstanke om bidragsbrott eller bedrägeri avseende de förmåner som myndigheten administrerar enligt socialförsäkringsbalken. Bidragsbrott riktas mot de statliga myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor som betalar ut bidrag, ersättningar och pensioner till enskild person. Bidragsbrott regleras i bidragsbrottslagen (2007:612) och bedrägeri i brottsbalken.

4.1 Bidragsbrott

Bestämmelserna i bidragsbrottslagen innebär att den enskilde kan dömas för bidragsbrott om hen med uppsåt lämnar en oriktig uppgift, eller låter bli att anmäla ändrade förhållanden, när sådan skyldighet följer av lag eller förordning, och genom detta orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp.³ Den person som begår en sådan gärning av grov oaktsamhet kan dömas för vårdslöst bidragsbrott. Om ett vårdslöst bidragsbrott är mindre allvarligt ska personen inte dömas till ansvar.

Pensionsmyndigheten ska under vissa förutsättningar besluta om återkrav av det felaktigt utbetalda beloppet enligt 108 kap. socialförsäkringsbalken. I vissa enstaka fall kan det även finnas anledning att framställa ett skadeståndsanspråk i samband med polisanmälan av bidragsbrott. Om personen fälls för brottet utdöms en påföljd. I denna typ av ärenden är villkorlig dom i kombination med dagsböter en vanlig påföljd. Det utgör då en reaktion på själva den brottsliga gärningen. Skadeståndet avser den skada myndigheten lidit med anledning av brottet, vilket i stort sett uteslutande är den felaktiga utbetalningen. Det kan därmed vara samma belopp som myndigheten beslutat om återbetalning av. Pensionsmyndigheten ska dock inte få tillbaka den felaktigt utbetalda ersättningen två gånger så när och om beloppet har betalats tillbaka i sin helhet får kravet med anledning av beslutet om återbetalning, alternativt skadeståndet, anses ha förfallit.

4.2 Bedrägeri

I första hand ska bestämmelserna i bidragsbrottslagen tillämpas, men om inte förutsättningarna för misstänkt bidragsbrott är uppfyllda kan det istället vara aktuellt att polisanmäla någon för bedrägeri enligt 9 kap. brottsbalken. Bedrägeri

³ Exempel på att den sökande med uppsåt lämnar en oriktig uppgift är att inte ta upp samtliga hushållsinkomster i ansökan om bostadstillägg och på så sätt får ett för högt belopp av förmånen utbetalt. Exempel på att en förmånstagare av bostadstillägg med uppsåt låter bli att anmäla ändrade förhållanden är att inte meddela Pensionsmyndigheten att hen har blivit sambo efter det att bostadstillägget beviljades.

innebär att någon uppsåtligt, genom vilseledande, förmår någon annan till handling eller underlåtenhet. Gärningen ska i sin tur leda till vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon som är i dennes ställe.

För bedrägeri kan även den dömas som lämnar oriktiga eller ofullständiga uppgifter genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligt påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling eller någon annan liknande automatisk process (såsom att en anhörig använder en avliden släktings konto dit en felaktig utbetalning har gjorts) och detta leder till vinning för gärningsmannen och skada för någon annan.

För att dömas för bedrägeri ska den enskilde ha begått gärningen uppsåtligt, det räcker inte med grov oaktsamhet. Straffskalan är densamma för bedrägeri som för bidragsbrott. I samband med polisanmälningar om bedrägeri yrkar Pensionsmyndigheten ofta skadestånd. Detta beror på att beslutet om återbetalning ofta ställs till dödsboet i de fall myndigheten felaktigt har betalat ut en ersättning till en avliden person och ett skadeståndsanspråk framställs då i samband med en polisanmälan i de fall det kan misstänkas att någon tillgodogjort sig den felaktigt utbetalda ersättningen. Det saknas då ofta ett tillräckligt tillgodohavande på den avlidnes konto för att täcka en eventuell återbetalning. Inte heller i detta fall ska Pensionsmyndigheten få tillbaka den felaktigt utbetalda ersättningen två gånger.

4.3 Beloppsgränser, brottsrubricering och påföljder vid bidragsbrott

Åklagarmyndigheten har rekommendationer om beloppsgränser och brottsrubricering vilka Pensionsmyndigheten följer.⁴

Ett bidragsbrott kan anses som ringa om det avser enstaka gärningar som rör små belopp. Den rekommenderade beloppsgränsen för ringa brott är 2 000 kronor. Pensionsmyndigheten har sällan anledning att anmäla ringa bidragsbrott. Detta beror ofta på att felaktiga utbetalningar under 2 000 kronor, i enlighet med ett administrativt beslut på myndigheten, inte återkrävs.

Även om den rekommenderade beloppsgränsen på 2 000 kronor för ringa brott har stor betydelse ska hänsyn tas till samtliga omständigheter vid brottet. Om det handlar om upprepad brottslighet kan de enskilda brotten bedömas som bidragsbrott av normalgraden även om varje enskild utbetalning understiger 2 000 kronor. Det kan även bero på att det annars rör sig om flera gärningar som kan ha pågått under längre tid, vilka vi då istället anmäler som bidragsbrott av

⁴ Åklagarmyndigheten (2023). *Bidragsbrott inklusive assistansbedrägerier*, Rättslig vägledning 2021:8, Utvecklingscentrum, Åklagarmyndigheten. Juni 2021, uppdaterad i oktober 2023.

normalgraden. Normalstraffet för bidragsbrott av normalgraden är villkorlig dom och dagsböter.

Om brottet rört betydande belopp, om falska handlingar använts i sammanhanget eller om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning kan det istället vara fråga om ett grovt bidragsbrott med endast fängelse i straffskalan. Beloppsgränsen för grovt bidragsbrott ligger för närvarande på fem prisbasbelopp, vilket motsvarar 296 000 kronor 2026. Varje enskild utbetalning ses enligt praxis ofta som ett brott och de enskilda utbetalningarna från Pensionsmyndigheten uppgår inte rent beloppsmässigt till den nivå som därmed krävs för att det ska anses som grovt bidragsbrott. Det krävs då ofta någon kvalificerande omständighet upptill. Pensionsmyndigheten bedömer att det inom myndighetens förmåner sällan förekommer någon annan kvalificerad omständighet som gör att brottet kvalificeras som grovt. Detta trots att de felaktiga utbetalningarna kan ha pågått under en betydande tidsperiod och med ett sammanlagt belopp över fem prisbasbelopp. Det innebär att även om Pensionsmyndigheten anmäler gärningarna som grovt bidragsbrott så rubricerar polis och åklagare ofta ner det till brott av normalgraden.

Polisen och Åklagarmyndigheten har möjlighet att besluta om en så kallad förundersökningsbegränsning, även om det står klart att personen begått ett brott. Förundersökningsbegränsning innebär att brottsutredningen begränsas till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte utreds. Åklagarmyndigheten har även möjlighet att fatta beslut om åtalsunderlåtelse. Åtalsunderlåtelse innebär att brottet utreds i viss utsträckning men att det varken leder till åtal eller rättegång.⁵ Syftet med förundersökningsbegränsning och åtalsunderlåtelse är att resurser ska användas så effektivt som möjligt, i första hand till att utreda och lagföra andra brott.⁶

⁵ Åtalsunderlåtelse har samma verkan som en dom och brottet antecknas i belastningsregistret. En förutsättning för att ge åtalsunderlåtelse är att det står klart att ett brott har begåtts, oftast därför att den misstänkta personen har erkänt.

⁶ https://www.aklagare.se/om_rattsprocessen/fran-brott-till-atal/atalsbeslutet/atalsunderlatelse-och-forundersokningsbegransning/

5. Nyligen beslutade regelverk och behov av översyn

För att nå framgång inom det brottsförebyggande arbetet behöver välfärdssystemen bli mer robusta och regelverken mer ändamålsenliga. Myndigheternas arbete ska utgå ifrån och ha stöd i lag. Att regelverken är utformade för att motverka bidragsbrott är därför en grundförutsättning för ett effektivt och rättssäkert arbete på området.

Flera författningsändringar har nyligen trätt i kraft, föreslagits eller är föremål för utredning. Pensionsmyndigheten har tidigare även lyft behovet av en översyn av grundskyddet inom ålderspensionssystemet. Regeländringarna är centrala för att myndigheten ska lyckas i arbetet med att minska de felaktiga utbetalningarna och motverka brottslighet. Att flera av förslagen nu beslutats eller ses över av regeringen är därför positivt.

5.1 Nya bestämmelser

I syfte att lättare kunna dela uppgifter mellan olika aktörer, till exempel statliga myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor, har det tagits flera lagstiftningsinitiativ. Några av dessa är

- *lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet* som trädde i kraft den 1 juli 2024. Lagen ger vissa myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor förutsättningar att utbyta uppgifter som behövs för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.
- *lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna* som trädde i kraft den 1 april 2025. Lagen innebär att vissa myndigheter får en skyldighet att lämna vissa uppgifter till brottsbekämpande myndigheter.
- ändringar i 110 kap. socialförsäkringsbalken som trädde i kraft den 1 december 2025 och innebär utökade möjligheter att inhämta uppgifter om såväl den försäkrade som en annan fysisk person samt om juridiska personer. De nya bestämmelserna ger dels utökade befogenheter för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten att efterfråga uppgifter, dels utökade skyldigheter för bland annat myndigheter, anordnare av personlig assistans,

försäkringsinrättningar och kreditinstitut att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

- en ny generell sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som omfattar alla myndigheter och som trädde i kraft den 1 december 2025. Sekretess till skydd för enskilda ska inte hindra att uppgifter lämnas mellan myndigheter om det behövs för vissa syften. Uppgifter ska till exempel kunna lämnas om det behövs för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar och brottslig verksamhet. Bestämmelsen gör det möjligt för myndigheter att lämna vissa uppgifter till varandra rutinmässigt, både på begäran och på eget initiativ. För Pensionsmyndigheten innebär detta förbättrade förutsättningar att ta del av uppgifter från andra myndigheter som är nödvändiga för handläggning, kontroll och brottsförebyggande arbete, utan att varje enskilt utlämnande behöver prövas separat. Reformen kan därmed bidra till effektivare kontroller, minskad risk för felaktiga utbetalningar och bättre samverkan inom välfärdssystemet.
- *lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen* har utvidgats så att även regioner till viss del omfattas av underrättelseskyldigheten. Lagändringen trädde i kraft den 1 januari 2026. Se avsnitt 6.3 nedan för information om vad lagen innebär för Pensionsmyndigheten.

5.2 Behov av översyn

5.2.1 Översyn av grundskyddet

Pensionsmyndigheten har tidigare lyft fram att förmånerna i grundskyddet är svåra för pensionärerna att förstå, vilket kan leda till att pensionärer som har rätt till förmånerna riskerar att få fel belopp eller att inte få del av dem alls.⁷ Dessutom är målet för grundskyddet oklart.

Pensionsgruppen har beslutat att grundskyddet inom ålderspensionssystemet ska ses över. Syftet med översynen är att grundskyddet ska bli effektivare, mer träffsäkert och få en enklare konstruktion. Innan en utredning kan tillsättas ska ett förberedande arbete genomföras. Ett särskilt fokus i den inledande analysen ska vara att identifiera systemproblem, risken för bidragsbrott och missbruk samt motstridiga eller motverkande egenskaper mellan grundskyddets olika delar.

Pensionsmyndigheten ser positivt på beslutet eftersom reglerna behöver bli enklare att förstå.

⁷ Vägvalsrapporten *Alternativ vägval för ett enklare grundskydd*.

5.2.2 Ett register för alla bostadsrätter

I lagrådsremissen *Ett register för alla bostadsrätter* föreslås att ett register över alla bostadsrätter inrättas.⁸ I registret ska det bland annat finnas uppgifter om bostadsrättsinnehavaren, bostadsrättsföreningen och pantsättningar.

Pensionsmyndigheten är positiv till lagrådsremissen då uppgifterna i registret har betydelse för administrationen av förmånerna bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd.⁹ Myndigheten framhöll dock i remissyttrandet att det skulle vara av mycket stor betydelse med fler uppgifter i registret än de som nu omfattas av förslaget. Ett register där även uppgifter om bostadskostnad ingår skulle ha stort värde i myndighetens arbete. Tillgängliga register med uppgifter om bostadskostnad, såväl gällande hyresbostäder som bostadsrätter, kan både förebygga risker för felaktiga utbetalningar samt återkrav och ge enskilda stöd för att kunna få hela den ersättning som de har rätt till. Behovet har även framförts i annat sammanhang¹⁰, dock utan gehör. När myndigheten ges möjlighet att hämta information direkt från källan så minskar risken att felaktiga uppgifter från förmånstagare läggs till grund för beslut. Ett register för alla bostadsrätter är därmed viktigt för Pensionsmyndighetens verksamhet och bidrar till det brottsförebyggande arbetet.

⁸ Ett register för alla bostadsrätter Ju2023/00948.

⁹ Pensionsmyndighetens svar på lagrådsremiss ett register för alla bostadsrätter, VER 2025-115.

¹⁰ I betänkandet *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro* (SOU 2025:108).

6. Hinder i det brottsförebyggande arbetet

Enligt uppdraget ska Pensionsmyndigheten även redovisa eventuella hinder i författningar för att vidta brottsförebyggande åtgärder. Myndigheten har identifierat ett antal hinder i olika lagstiftningar. Dessa ska dock inte ses som författningsförslag och därmed har inte någon konsekvensutredning genomförts.

6.1 Sekretessen mellan myndigheter

Pensionsmyndigheten har behov av uppgifter från andra myndigheter för att göra rätt från början och för att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Myndigheten anser att det finns ett behov av en genomgripande reform för att åstadkomma ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Det är därför angeläget att det tillsätts en utredning i syfte att se över regelverket samt frågan om omvänd sekretess mellan myndigheter, vilket myndigheten har framfört i remissvar till utredningen *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter* (SOU 2024:63). Myndigheten konstaterar i svaret till utredningen att dess förslag innebär en utökad möjlighet att lämna ut uppgifter såväl på eget initiativ som på begäran, men det utgör inte desto mindre ett ytterligare tillägg till det rådande komplexa och svårtillämpade sekretessregelverket. I dagsläget ser myndigheten en risk för otydlighet avseende vilket lagutrymme som ska nyttjas i de fall flera lagar kan bli tillämpliga samt att dagens regelverk inte täcker alla situationer där uppgifter behöver utbytas. Utbyte mellan myndigheter av större mängder data bör rutinmässigt ske systematiskt på digital väg, det är en förutsättning för att kunna övergå till datadriven förvaltning.

Trots den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen samt övrig befintlig lagstiftning som reglerar informationsutbytet mellan myndigheter i olika situationer, kvarstår alltså det faktum att nuvarande regelverk är svåröverskådligt. En omvänd sekretess bör dessutom ge bättre förutsättningar för myndigheterna att effektivt fullgöra sina uppdrag, exempelvis avseende handläggning och kontroll.

6.2 Avsaknad av enhetlig registerlagstiftning

Pensionsmyndigheten föreslår i likhet med AI-kommissionens färdplan att en utredning tillsätts om att ersätta myndighetsspecifika registerförfattningar med en lag om myndigheters behandling av personuppgifter.¹¹

Pensionsmyndigheten har i remissvar på *Modernt dataskydd vid CSN* (SOU 2024:95), uttryckt att det är angeläget att myndigheter kan utbyta erforderliga

¹¹ AI-kommissionens färdplan för Sverige.

uppgifter, förutsatt att utlämnandet inte hindras av sekretesslagstiftningen för att myndigheter ska kunna fatta korrekta beslut och därigenom motverka felaktiga utbetalningar och brott mot välfärdssystemen.¹²

För att möjliggöra ett sådant uppgiftsutbyte är det nödvändigt att myndigheters registerförfattningar utformas på ett likartat sätt. Pensionsmyndigheten anser att en bred ändamålsbestämmelse ger större utrymme och bättre förutsättningar för myndigheterna att kunna fullgöra sina respektive uppdrag på ett effektivare sätt och underlätta digitalisering och AI-användning. Harmonisering av myndigheters registerförfattningar anser Pensionsmyndigheten således vara nödvändig för att skapa en mer enhetlig och sammanhållen dataskyddsreglering samt för att underlätta digital samverkan mellan myndigheter.

6.3 Begränsad underrättelseskyldighet

Betänkandet *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag* (SOU 2024:24) föreslog att underrättelseskyldigheten enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, FUT-lagen, skulle omfatta regionerna samt även omfatta antaganden om framtida felaktigheter. Pensionsmyndigheten instämde i förslaget och ansåg att det är viktigt att regionerna omfattas av underrättelseskyldigheten eftersom myndigheten är i behov av uppgifter om förhållanden som påverkar rätten till eller storleken på en förmån. Med hjälp av underrättelser från regionerna kan felaktiga utbetalningar förhindras i en utökad omfattning och i ett tidigare skede. Det kan exempelvis i ett vårdssamtal framkomma uppgifter att en förmånstagare ska eller har lämnat landet för gott eller för en längre tid. Sådana förhållanden påverkar bosättningsbaserade förmåner. Om Pensionsmyndigheten får information att en förmånstagare avser att lämna landet för en längre tid eller befinner sig utomlands kan en utredning startas och en felaktig utbetalning stoppas.

Genom den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2026 omfattas nu regionerna av FUT-lagen, men underrättelseskyldigheten begränsas genom att undanta vissa uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskild i verksamhet som avser hälso- och sjukvård enligt 25 kap. 1, 2, 4 eller 5 §§ i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Tillämpningsområdet utvidgades dock inte till att omfatta även antagande om framtida felaktigheter då man ansåg att detta tillgodoses genom uppgiftsskyldigheten enligt *lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet* (LUFFA).

Begränsningen för regionerna som sekretessbestämmelserna innebär kan leda till att Pensionsmyndigheten inte får ta del av uppgifter som myndigheten är i behov

¹² VER 2025-93.

av, till exempel enskildas bosättning och vistelse utomlands. Pensionsmyndigheten kan få indikationer på att någon befinner sig utomlands från andra myndigheter eller från privatpersoner, men ofta är det dock i ett så sent skede att den felaktiga utbetalningen redan kan ha pågått under en lång tid. I ett pågående ärende kan myndigheten efterfråga uppgifter från regionerna, men det är inte alltid myndigheten får svar. Myndigheten saknar dessutom ofta kännedom om vilken vårdinrättning som den enskilde tillhör och det är därför svårt att veta vart en förfrågan ska skickas.

När det gäller bedömningen att inte utvidga tillämpningsområdet till att även omfatta antagande om framtida felaktigheter för att detta tillgodoses genom LUFFA, instämmer Pensionsmyndigheten till viss del. Men regionerna omfattas inte av LUFFA, vilket kommer att leda till att myndigheten inte får ta del av viktig information innan ett beslut fattas eller innan en utbetalning har skett.

Syftet med lagändringen är att effektivt kunna upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Genom de begränsningar som nu ändå finns uppnås inte syftet fullt ut och lagändringen riskerar därför att bli i stort sett verkningslös för Pensionsmyndigheten.

6.4 Ytterligare hinder som identifierats inom nätverket MUR

Inom nätverket MUR (se avsnitt 2.2.1) har ytterligare strukturella och informationsrelaterade utmaningar identifierats som påverkar myndigheternas brottsförebyggande arbete. I det följande redovisas de huvudsakliga hinder som är av särskild betydelse för Pensionsmyndighetens uppdrag.

6.4.1 Avsaknad av helhetsperspektiv gällande identitet och biometri

Det finns ett starkt behov av att förstärka infrastrukturen och förutsättningarna för en identitetsförvaltning. Pensionsmyndigheten har inte möjlighet att verifiera en identitet eller folkbokföringsuppgift. Myndigheten baserar rätten till förmån på dessa uppgifter och förutsätter att uppgifterna är korrekta. Pensionsmyndigheten anser därför att en sammanhållen identitetsförvaltning och en stärkt folkbokföringskontroll är mycket viktiga åtgärder i det brottsbekämpande arbetet i syfte att säkerställa att rätt person får rätt ersättning.

6.4.2 Behov av uppgifter från andra aktörer

Pensionsmyndigheten behöver få tillgång till ytterligare uppgifter för att kunna få ett fullständigt beslutsunderlag och kunna motverka felaktiga utbetalningar och

bidragsbrott.¹³ Pensionsmyndigheten ser ett behov av uppgiftsskyldighet från andra än myndigheter, exempelvis vårdgivare och hyresvärdar. De har idag inte någon skyldighet att lämna information till Pensionsmyndigheten vid utredning. Information som kan vara av vikt från andra aktörer är till exempel utlandsvistelse eller sammanboende. Behovet har framförts i flera sammanhang¹⁴, dock utan gehör. Pensionsmyndigheten tycker dock alltså att frågan är av stor vikt.

6.4.3 Avsaknad av uppgifter om bosatta och avlidna i andra länder

Ett problem med felaktiga utbetalningar gäller de personer som är folkbokförda i Sverige, trots att de har sin egentliga hemvist utomlands. De kan därmed felaktigt uppbära bosättningsbaserade förmåner, vilket kan generera stora summor felaktiga utbetalningar. Skatteverket har i *Nationell lägesbild över befolkningen 2025* skattat antalet folkbokförda som inte finns eller verkar i Sverige till 79 000.¹⁵

En del av dessa förmånstagare kan även ha avlidit utomlands utan att svenska myndigheter fått kännedom om det. Förmånerna kan därmed fortsätta att utbetalas till anvisat konto som exempelvis familjemedlemmar kan ha dispositionsrätt över eller på annat sätt bereder sig tillträde till. I de fall en förmånstagare som är folkbokförd i Sverige avlider i utlandet, utan att svenska myndigheter får kännedom om det, leder det ofta till stora felaktiga utbetalningar. Pensionsmyndigheten föreslår därför att skyldigheten att lämna information till Skatteverket när svenska medborgare avlidit i utlandet bör förtydligas för svenska utlandsmyndigheter.

¹³ Pensionsmyndighetens remissyttrande över *Utökat informationsutbyte* (Ds 2022:13), dnr Fi2021/02991.

¹⁴ Till exempel i betänkandet *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro* (SOU 2025:108).

¹⁵ *Nationell lägesbild över befolkningen 2025*, Skatteverket, diarienummer 8-174856-2025.

7. Pensionsmyndighetens arbete med polisanmälningar

7.1 Anmälningsskyldighet för bidragsbrott men inte för bedrägeri

Pensionsmyndigheten är enligt 6 § bidragsbrottslagen skyldig att göra en anmälan till Polisen om det kan misstänkas att brott enligt lagen har begåtts. Enligt förarbetena till lagen bör en polisanmälan göras när det finns en välgrundad anledning att anta att brott begåtts.¹⁶ Det innebär att myndigheten är skyldig att anmäla misstanke om brott även om den misstänkte exempelvis har hög ålder eller lever under knappa ekonomiska förhållanden. Pensionsmyndigheten har därför inte någon möjlighet att avstå från att göra en anmälan till exempel på grund av sociala hänsyn.

Pensionsmyndigheten ska inte bedöma om den bevisning som finns är tillräcklig för lagföring utan den uppgiften ankommer på Polisen och Åklagarmyndigheten.

Till skillnad från när det gäller bidragsbrott finns det ingen lagstadgad skyldighet för Pensionsmyndigheten att anmäla misstänkta bedrägerier.

7.2 Ställningstagande om polisanmälan

7.2.1 Preskription

När Pensionsmyndigheten tar ställning till om polisanmälan ska göras ska myndigheten ta hänsyn till om en gärning har preskriberats.¹⁷ Ett bidragsbrott av normalgraden preskriberas efter fem år från det att brottet har begåtts och ett grovt bidragsbrott efter tio år. Ett ringa respektive ett vårdslöst bidragsbrott som begicks innan den 1 januari 2020 preskriberades efter två år, efter en lagändring preskriberas de sedan dess efter fem år. Sedan den 1 april 2025 preskriberas ett grovt bidragsbrott efter femton år om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser som var tio år. Normalt är tidpunkten för brottet ansökningstillfället, men i vissa underlåtenhetsfall är utbetalningen brottstidpunkten.

Preskriptionstiden för bedrägeri av normalgraden är fem år, för grovt bedrägeri tio år och för ringa bedrägeri två år. Sedan den 1 april 2025 preskriberas ett grovt

¹⁶ prop. 2006/07:80, Bidragsbrottslagen, s. 90

¹⁷ Preskriptionsreglerna framgår av lag. I Brottsbalken framgår huvudreglerna men preskription regleras även i bidragsbrottslagen.

bedrägeri efter femton år om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser som var tio år.

7.2.2 Rekvisit

För att kunna dömas för ett brott måste vissa villkor, så kallade rekvisit, i berörd lag vara uppfyllda. Den slutliga bedömningen av om rekvisiten är uppfyllda görs i domstol och i vissa fall av åklagare, men Pensionsmyndigheten behöver göra en preliminär bedömning av om rekvisiten är uppfyllda för att avgöra om en polisanmälan ska upprättas.

Rekvisiten är indelade i objektiva och subjektiva rekvisit. Objektiva rekvisit beskriver de villkor avseende det faktiska handlandet som måste vara uppfyllda för att ett lagrum ska kunna tillämpas, det vill säga att personen har gjort något som kan vara brottsligt och straffbart.

Subjektiva rekvisit handlar om i vilket syfte gärningspersonen gjorde något, till exempel om denne hade för avsikt eller insåg att en handling skulle få en viss konsekvens. Exempel på subjektiva rekvisit är om den enskilde agerat uppsåtligt eller grovt oaktsamt.

7.2.3 Impuls, utredning och ställningstagande

Pensionsmyndighetens kontrollenheter får en impuls att utreda ärenden från förmånshandläggare, från myndighetens riktade kontroller, genom anonyma anmälningar, via underrättelser från andra myndigheter och andra externa parter som exempelvis hyresvärdar. Ett ärende skapas utifrån en impuls och kontrollenheten arbetar med ärendet. För att förmånshandläggare ska lämna en impuls måste det finnas en konkret misstanke om en avsiktlig felaktighet.

Pensionsmyndigheten utreder om den enskilde har rätt till ersättningen, vad den felaktiga utbetalningen beror på och om det finns skäl att kräva tillbaka någon del av det utbetalade beloppet. Kontrollhandläggaren stoppar den felaktiga utbetalningen så snart det är sannolikt att rätten till förmånen har upphört. Vid misstanke om bidragsbrott upprättar kontrollenheten polis-anmälan och ansvarar för att anmälan håller en god kvalitet.

När Pensionsmyndigheten tar ställning till om någon ska polisanmälas ska myndigheten göra en preliminär bedömning av om förmånstagaren har agerat med uppsåt eller varit grovt oaktsam. Som stöd för bedömningen ska Pensionsmyndigheten beakta den information myndigheten lämnat till den enskilde när förmånen beviljades och den information som har lämnats under tiden med förmånen. Vid ansökan om en förmån undertecknar den enskilde att uppgifterna lämnas på heder och samvete samt att hen är medveten om skyldigheten att till Pensionsmyndigheten anmäla förändringar som kan påverka ersättningen. Vid

bedömning av om polisanmälan ska göras beaktar myndigheten den information förmånstagaren har fått.

Vidare ska Pensionsmyndigheten ta hänsyn till om den enskilde fått muntlig eller skriftlig information, den enskildes kognitiva förmåga och hälsa, om den enskilde tidigare lämnat oriktiga uppgifter, trovärdigheten av den enskildes förklaring till de felaktiga uppgifterna eller om den enskilde agerat aktivt med till exempel förfälskade handlingar eller liknande.

Handläggarens bedömning om uppsåt eller grov oaktsamhet baseras på de uppgifter som redan finns hos Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten är inte en brottsutredande myndighet och har därför inte befogenheter att kontakta förmånstagaren enbart i syfte att bedöma om han eller hon har handlat medvetet eller grovt oaktsamt.

7.3 Polisanmälningarnas innehåll

Pensionsmyndigheten har tagit fram en mall som kontrollenheten ska använda när polisanmälan skrivs. Mallen har arbetats fram tillsammans med Polisens nationella bedrägericentrum (NBC) och har utformats med utgångspunkt i den information som anses vara av vikt för polis, åklagare och domstol.

Pensionsmyndigheten har ändrat mallen över tid för att den ska bli tydligare för mottagaren samt för att effektivisera myndighetens arbete med att skriva polisanmälningar. Den senaste ändringen innebär att polisanmälan har komprimerats för att den ska bli enklare både att skriva för Pensionsmyndigheten och att läsa för polisen.

Enligt mallen ska det i polisanmälan finnas en beskrivning av det misstänkta brottet samt under vilken period brottet har begåtts. I anmälan ska framgå en sammanfattning av händelseförloppet, vilken information Pensionsmyndigheten har lämnat till den anmälda personen samt vilken kontakt den anmälda personen har haft med myndigheten. Det ska också framgå av anmälan varför Pensionsmyndigheten anser att agerandet har begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet, det vill säga varför myndigheten anser att det subjektiva rekvisitet är uppfyllt. I anmälan ska det även finnas en sammanställning av eventuella felutbetalningar samt framgå om Pensionsmyndigheten yrkar på skadestånd.

7.3.1 Särskild hantering om den enskilde är bosatt utomlands

En del av Pensionsmyndighetens förmåner så som bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och garantipension är bosättningsbaserade och kräver att förmånstagaren är bosatt i Sverige. Om förmånstagaren bedöms vara bosatt

utomlands och då myndighetens bedömning är att förmånstagaren har ett uppsåt eller har agerat grov oaktsam upprättas en polisanmälan om misstänkt bidragsbrott.

Pensionsmyndigheten är medveten om att det vanligen är svårt eller mycket svårt för polisen att lokalisera en person som befinner sig utomlands och ibland på okänd ort. Av bland annat det skälet lägger polisen så gott som alltid ner den typen av ärenden utan utredning. Skyldigheten för Pensionsmyndigheten att anmäla brott gäller dock även i dessa fall. Om personen lokaliseras eller kommer tillbaka till Sverige kan polisen återuppta förundersökningen och då begära kompletterande underlag. Se avsnitt 7.5 för närmare information.

7.4 Förloppet hos polis och åklagare

Förundersökning ska inledas om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts som hör under allmänt åtal. Polisens utredningsstrategi när den prioriterar ärenden är att ärendet ska leda till framgångsrik uppkläring.

Om polis eller åklagare bedömer att den anmälda personen är skäligen misstänkt för brott ska han eller hon underrättas om det.

För att väcka åtal krävs att åklagaren förväntar sig en fällande dom. För att det ska bli en fällande dom ska det vara ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade begått gärningen som hen åtalas för.

Om den misstänkte bor utomlands behöver Polisen begära internationell rättshjälp för att nå personen och kunna genomföra förundersökningen.¹⁸ Det är en långdragen och kostsam process och används i regel bara i mer allvarliga misstänkta brott. Om brottet inte anses tillräckligt allvarligt läggs förundersökningen ner med grunden att den misstänkte lämnat landet och inte förväntas återvända. Konsekvensen blir att en polisanmälan om misstänkt brott som består i att den misstänkte inte har rätt till bosättningsbaserade förmåner därför att hen bor utomlands, läggs ned just därför att den misstänkte bor utomlands.

7.4.1 Överprövning av Polisens eller Åklagarmyndighetens beslut

I ärenden som inte leder till åtal och där skälet för detta är att brott inte kan styrkas kan Pensionsmyndighetens kontrollenhet efterfråga ytterligare information från polis eller åklagare. I de fall där Pensionsmyndigheten inte delar polis eller åklagares bedömning om att lägga ner förundersökningen kan Pensionsmyndigheten begära överprövning av beslutet. Vid överprövning kan det i

¹⁸ Internationell rättslig hjälp i brottmål syftar till att åklagare och domstolar i Sverige och utomlands bistår varandra i brottsutredningar. Rättslig hjälp kan begäras och lämnas såväl på ett tidigt stadium i brottsutredningen som under rättegången.

vissa fall leda till att Polisen eller Åklagarmyndigheten på nytt tar upp förundersökningen.

7.5 Samverkan med Polisen

Sedan 2022 samverkar Pensionsmyndigheten med Polisens nationella bedrägericentrum (NBC). Syftet är bland annat att samverka i frågor rörande utformningen av Pensionsmyndighetens mall för polisanmälningar. På så sätt kan båda parter framföra önskemål som effektiviserar och underlättar arbetet med polisanmälningarna. Pensionsmyndigheten äger frågan om mallen och behöver inget godkännande från Polisen. Inom ramen för samverkan har NBC muntligen framfört till Pensionsmyndigheten att polisanmälningarna generellt är av god kvalitet.

En följd av samverkan med NBC är att Pensionsmyndigheten har förenklat de polisanmälningar som rör misstanke om att förmånstagarna inte vistas i Sverige i tillräcklig utsträckning för att uppfylla kraven på bosättningsbaserade förmåner. Förenklingen innebär att polisanmälan inte är lika omfattande, alla bilagor ingår inte i anmälan men polisen kan begära att få dem om de så önskar.

Pensionsmyndigheten har återkommande informationstillfällen för Polismyndighetens utredare inom samtliga polisregioner samt NBC i syfte att utbilda och informera om Pensionsmyndighetens förmåner samt vilka risker för felaktiga utbetalningar och missbruk av regelverk som myndigheten sett i genomförda kontroller.

Pensionsmyndighetens kontrollenhet har sedan 2024 skickat polisanmälningar digitalt, i samma system som Försäkringskassan skickar polisanmälningar.

8. Statistisk analys av polisanmälningar

Pensionsmyndigheten betalade ut cirka 483 miljarder kronor till 2,3 miljoner pensionärer under 2025. En del av utbetalningarna var fel. De upptäckta felaktiga utbetalningarna summerades till 373 miljoner kronor, vilket motsvarade 0,7 promille av de totalt utbetalda kronorna samma år. Att andelen är låg beror på att utbetalningarna av de största förmånerna, det vill säga inkomst-, tilläggs- och premiepensionen, står för den största delen av utbetalningarna och dessa är sällan felaktiga. Andelen felutbetalningar uppskattas vara avsevärt högre inom förmåner som provas och är bosättningsbaserade, till exempel uppgår de skattade felutbetalningarna inom bostadstillägg till 6 procent (ESV 2023).

Felutbetalningarna är till största delen orsakade av individen. Av de upptäckta felen 2025 var 60 procent orsakade av individen och 40 procent av myndigheten. Oavsett vem felet beror på kan individen bli skyldig att betala tillbaka det belopp som hen inte har haft rätt till. I de fall Pensionsmyndigheten misstänker bidragsbrott och bedrägerier polisanmäler myndigheten individen.

I detta kapitel redovisar vi statistik över de polisanmälningar om bidragsbrott och bedrägerier som Pensionsmyndigheten upprättat från och med 2018 till och med 2025. För att det ska vara fråga om brott enligt bidragsbrottslagen krävs att förmånstagaren har haft uppsåt eller varit grovt oaktsam. Det är följaktligen förmånstagarens beteende som Pensionsmyndigheten polisanmäler. Storleken på det felaktigt utbetalade beloppet påverkar endast Pensionsmyndighetens bedömning av graden av allvarighet i det misstänkta brottet. Oberoende av om den misstänkte blir dömd eller inte ska det felaktigt utbetalda beloppet betalas tillbaka.

Det föreligger en viss fördröjning mellan tidpunkten då polis, åklagare eller domstol fattar beslut och då besluten når Pensionsmyndigheten. Detta innebär att rapporten inte inkluderar samtliga beslut som dessa myndigheter har fattat fram till och med den 31 december 2025. Bilaga 11.1 beskriver dataunderlaget och dess brister närmare.

8.1 Antal polisanmälningar, åtal, fällande domar och överprövningar

Pensionsmyndigheten har årligen gjort mellan 1 200 och 2 800 kontrollutredningar under perioden 2018–2025, vilket har resulterat i sammanlagt 1 226 polisanmälningar för perioden. Tabell 1 visar att antalet årliga polisanmälningar ökade markant under perioden 2018–2024, från 44 till 382, för att därefter minska till 222 år 2025. Ökningen fram till 2024 bedöms bland annat bero på att antalet handläggare som upprättar polisanmälningar har ökat under perioden. Minskningen under 2025 förklaras att resurser tillfälligt omfördelats till arbete med slumpmässiga kontroller inom bostadstillägg.

En annan förklaring till ökningen under perioden kan vara att Pensionsmyndigheten utökat samverkan med andra myndigheter vilket genererar nya impulser där den andra myndighetens utredning bidrar till bedömningen av uppsåt. Till exempel kan en underrättelse från Kronofogden gällande att de avhyst en person från bostaden generera en impuls till Pensionsmyndigheten om personen får bostadstillägg som denna inte har rätt till. Pensionsmyndigheten utreder då huruvida personen har meddelat myndigheten om att hen inte längre bor kvar i bostaden. Har personen inte meddelat myndigheten tar myndigheten ställning till om en polisanmälan ska göras. Bedöms personen ha handlat med uppsåt eller ha varit grovt oaksam görs en polisanmälan.

Tabell 1 Antal polisanmälningar, åtal, överprövningar, domar, avslutade och fortfarande pågående polisärenden samt belopp för återbetalning

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antal polisanmälningar	44	52	95	113	138	180	382	222
Antal åtal	0	4	2	5	6	2	6	25
Antal fällande domar	0	4	2	4	4	1	4	23
Totalt återkravsbelopp i fällande domar, tkr	0	476,5	200,2	91,5	261,7	98,2	919,9	2 774,4
Antal överprövningar	7	2	18	18	14	12	0	0
Antal domar efter överprövning	1	1	0	0	0	0	0	0
Antal avslutade ärenden avslutade av Polisen, exklusive åtal och domar	1	18	29	79	82	125	150	226
Antal pågående ärenden hos Polisen	43	73	137	166	216	269	495	466

Källor: Pensionsmyndighetens årsredovisningar för åren 2018–2025 och W3D3.

Not 1: Polisens handläggning av en anmälan kan sträcka sig över ett eller flera årsskiften innan polisen avslutar ärendet. Det går därför inte att utläsa i tabellen hur många av anmälningarna som går till åtal under ett givet år.

Not 2: Det föreligger en viss fördröjning mellan tidpunkten då polis, åklagare eller domstol fattar beslut och då besluten når Pensionsmyndigheten. Detta innebär att rapporten inte inkluderar samtliga beslut fattade av dessa myndigheter fram till och med den 31 december 2025.

Pensionsmyndighetens polisanmälningar har ökat över tid. Någon motsvarande trend går inte att utläsa för åtal och fällande domar även om en betydande ökning kan noteras för 2025, se Tabell 1 ovan. Det återstår att se om det är en utebliven eller fördröjd ökning, det vill säga om en ökning sker först om ett par år i och med att Polisens handläggningstid för polisanmälningar ibland kan sträcka sig över flera år.

Tabell 1 visar också att antalet åtal varit relativt lågt under perioden 2018–2024, som mest sex stycken per år. De flesta polisanmälningar avslutas alltså utan att leda till åtal. Under perioden resulterade 42 av totalt 50 åtal i fällande dom. Under 2025 ökade dock antalet åtal till 25, vilket är en betydande ökning jämfört med tidigare år.

Pensionsmyndigheten begär överprövning när myndigheten inte instämmer i skälen för nedläggningen.¹⁹ Under perioden 2018–2025 har myndigheten begärt överprövning av sammanlagt 71 nedläggningsbeslut. Även om förundersökningen har återupptagits i vissa fall är det hittills enbart två överprövningsärenden som har gått till åtal. Åtalet har inte lett till fällande dom.

8.2 Felutbetalningarnas mängd och längd

När Pensionsmyndighetens kontrollhandläggare bedömer att en förmånstagare får felaktiga utbetalningar stoppas utbetalningen så snart det är sannolikt att rätten till förmånen har upphört. Tabell 2 visar medianen för hur många felaktiga utbetalningar som myndigheten gjort innan utbetalningarna har stoppats, uppdelat på myndighetens anledning till att upprätta en polisanmälan. Till exempel i kategorin Utländsk pension är medianen för antalet felaktiga utbetalningar 119. Om den misstänkte personen har fått felaktiga utbetalningar av flera förmåner samtidigt så ingår samtliga utbetalningsmånader för dessa förmåner i beräkningen av medianen. Man kan därför inte beräkna medianen för antalet år som felutbetalningarna har pågått genom att dela talet med 12 månader. Notera att tabellen enbart visar de ärenden som myndigheten har upprättat en polisanmälan om, alltså inte de totala felutbetalningarna.

¹⁹ En överprövning innebär att ett åklagarbeslut granskas av en högre åklagare, överåklagare eller vice överåklagare. En överprövning kan leda till att ett beslut ändras eller att det bedöms vara korrekt och därför inte ändras.

Tabell 2 Medianen för antalet felaktiga utbetalningar, uppdelat på Pensionsmyndighetens anledning för polisanmälan, 2018–2025

	Avliden	Bosättnings- förhållanden	Efter- levande	Förmög- enhet	Inkomst- förhåll- anden	Utlands- vistelse	Utländsk pension
Antal felaktiga utbetalningar, median	47	40	13	69	33	62	119

Källa: Pensionsmyndigheten.

Not 1: Tabellen visar medianen enbart för de ärenden som Pensionsmyndigheten har upprättat en polisanmälan om.

Not 2: En polisanmälan kan omfatta felaktiga utbetalningar av flera förmåner och samtliga dessa månadsutbetalningar ingår då i beräkningen av medianen för en given anledning att upprätta polisanmälan. Därför kan inte medianen delas med 12 månader för att beräkna antalet år som felutbetalningarna pågår.

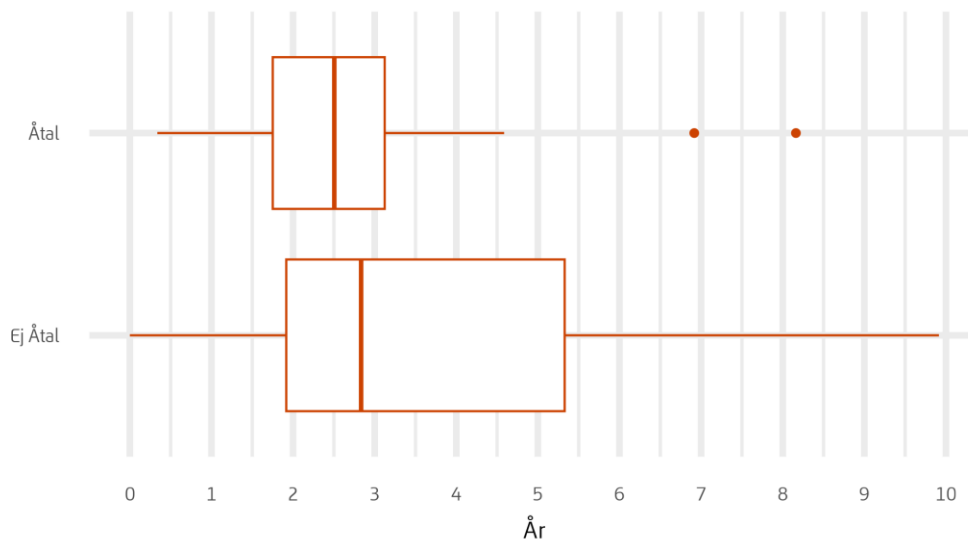
Not 3: Avliden innebär att personen dött men att förmån fortsatt att utbetalas och att någon olovligt tagit pengarna och anmäls för bedrägeri. Med bosättningsförhållanden menas att personen fått ersättning för en bostad som den egentligen inte är bosatt i eller att den fått ersättning som ensamstående men är sammanboende. Efterlevande kan vara att ett barn fått ersättning för en död förälder som i själva verket är i livet. Förmögenhet innebär att personen har mer pengar än den har anmält till Pensionsmyndigheten. Inkomstförhållanden är när en person tjänar pengar som den inte anmäler till Pensionsmyndigheten. Med utlandsvistelse menas att någon som har en bosättningsbaserad förmån vistas längre tid än tillåtet utomlands eller har bosatt sig i utlandet. Utländsk pension innebär att en person har pension från ett annat land utan att meddela Pensionsmyndigheten.

Figur 1 nedan är ett låddiagram som visar spridningen i hur länge de felaktiga utbetalningarna har pågått innan Pensionsmyndigheten har upptäckt dem och stoppat utbetalningar för att därefter upprätta en polisanmälan. Längden på felutbetalningen är differensen mellan när felutbetalningen började och när den slutade. Figuren visar att fördelningen över tid skiljer sig åt mellan de anmälningar som gått till åtal och de som inte gått till åtal. Medianen för när en felutbetalning har stoppats är lägre för de polisanmälningar som har lett till åtal jämfört med de som inte lett till åtal, 2,5 respektive 2,8 år, se de vertikala strecken inne i lådorna. Medianen visar det mittersta värdet när längden på felutbetalningarna rangordnas från lägsta värde (längst till vänster på det horisontella strecket) till högsta värde (längst till höger på det horisontella strecket).

Lådornas vänstra vertikala sida motsvarar den 25 percentilen. Den visar att av de polisanmälningar som har lett till åtal, se den övre lådan, pågick 25 procent av felutbetalningarna upp till 1,8 år innan de stoppades av Pensionsmyndigheten. Bland de anmälningar som inte lett till åtal, se den under lådan, är motsvarande gräns 1,9 år, det vill säga att 25 procent av felutbetalningarna pågick under 1,9 år innan Pensionsmyndigheten dem. Lådans högra vertikala sida är den 75:e percentilen och är 3,1 år för anmälningar som lett till åtal, det vill säga att 75 procent av felutbetalningarna har stoppats inom 3,1 år och att 25 procent har pågått

längre än så innan de stoppas, dock som längst 8,2 år. För de anmälningar som inte lett till åtal är motsvarande uppgifter 5,3 år respektive 9,9 år.²⁰

Figur 1 Spridningen i antalet år som felutbetalningarna pågått, baserat på polisanmälningar upprättade 2018–2025

Källa: Pensionsmyndigheten.

8.3 Omfattningen av polisanmälningar för olika förmåner

Bostadstillägg är den förmån som är vanligast förekommande i Pensionsmyndighetens polisanmälningar, se tabell 3 nedan. För att tydliggöra resultaten i tabellen har antalet polisanmälningar, inklusive belopp för återbetalning, delats upp på olika grupper av förmåner. I tabellerna 7–9 i bilaga 12 finns motsvarande uppgifter för respektive förmån.

Även om fler personer får inkomstgrundad pension och garantipension än de som får bostadstillägg är det fler polisanmälningar som rör bostadstillägg. En förklaring kan vara att det är fler parametrar som påverkar rätten till bostadstillägg, till exempel förmögenhet, tjänstepension, sammanboende, utlandsvistelse och inkomster, vilket gör att fler avsiktliga fel kan förekomma gällande den förmånen. En annan förklaring är att myndigheten gör riktade efterkontroller av förmånstagarnas inkomster inom bostadstillägg, vilket innebär att den inkomst som

²⁰ Längre fram i avsnittet visar resultaten att Polismyndigheten lägger ner alla polisanmälningar som rör misstanke om att förmånstagaren har lämnat landet och därför inte har haft rätt till de bostadstilläggsbaserade förmåner som betalats ut. Vi har jämfört spridningen i figur 1 med motsvarande spridning där dessa anmälningar är exkluderade. Skillnaden i de olika spridningsmåten är obefintlig eller marginell. Den är obefintlig ibland de anmälningar som lett till åtal eftersom den typen av ärenden inte har lett till åtal. Den är marginell bland de anmälningar som inte har lett till åtal.

förmånstagaren angett till myndigheten kontrolleras mot den taxerade inkomsten hos Skatteverket.

Tabell 3 Antal polisanmälningar och belopp för återbetalning, uppdelat på grupper av förmåner, 2018–2025, belopp i tusen kronor

	Inkomst- grundad pension, TP och ITP	Garanti- pension	Bostadstillägg	Äldreförsörj- ningsstöd	Efterlevande- förmåner
Antal som ingår i polisanmälan	123	607	927	378	11
-Varav med återkravsbelopp	123	599	918	373	11
Totalt återkravsbelopp, i tkr	5 719	98 552	113 361	31 700	770
Medelvärde, i tkr	46	165	123	85	70
Median, i tkr	12	101	92	42	20
Lägsta belopp, i tkr	0,02	0,06	0,12	0,01	3,00
Högsta belopp, i tkr	1 000	1 045	687	876	282

Källor: Pensionsmyndigheten.

Not 1: Uppgiften om felaktigt utbetalda beloppets storlek bygger på uppgifter från återkravsärenden. Beloppen för återbetalning och felaktigt utbetalt belopp stämmer inte alltid överens. Det beror på att Pensionsmyndigheten ibland beviljar eftergift, förmånstagaren återkrävs alltså inte på hela det felaktigt utbetalda beloppet.

Not 2: I vissa fall saknas data om hur mycket som ska återbetalas på delförmånsnivå. Då har data om totalbeloppet som polisanmälan rör hämtats in och beloppet har fördelats jämnt över de delförmåner som anmälan rör. Således är dessa belopp en skattning snarare än data.

Not 3: Uppgifterna är för perioden 2018–2024 och inkluderar både polisanmälningar som Polisen har avslutat och de som ännu inte är avslutade.

Not 4: I gruppen Inkomstgrundad pension ingår förmånerna inkomstpension, tilläggspension, inkomstilläggspension och premiepension. I gruppen Bostadstillägg ingår bostadstillägg och särskilt bostadstillägg. I gruppen Efterlevandeförmåner ingår barnpension, efterlevandepension, efterlevandestöd och änkepension.

Not 5: Det saknas uppgift om typ av förmån för 44 ärenden och dessa ingår inte i statistiken.

Antalet gånger förmånerna i Tabell 3 ingår polisanmälningarna är fler än antalet upprättade polisanmälningar. Det beror på att en polisanmälan kan innehålla misstanke om brott för flera förmåner. I tabellen är det totala beloppet för återbetalning per förmån ungefärligt. Förklaringen till det är att det inte alltid går att särskilja beloppen för återbetalning för respektive förmån i en anmälan som omfattar misstanke om brott för flera förmåner. I dessa fall har vi fördelat beloppet för återbetalning lika mellan antalet förmåner i anmälan. Den fördelningen behöver inte stämma överens med hur beloppet är fördelat i verkligheten.

Av de 1 226 polisanmälningar som Pensionsmyndigheten har upprättat sedan 2018 rör 47 procent enbart en förmån och 46 procent gäller två till fem förmåner, se

Tabell 11 i bilagan. I de resterande 7 procentenheterna av anmälningarna syns inte vilken förmån det gäller vilket beror på de brister i data som tas upp i kapitel 8.

8.4 Pensionsmyndighetens anledning till polisanmälan

Den vanligaste anledningen till att Pensionsmyndigheten gör en polisanmälan är att det finns misstanke om att förmånstagaren inte har varit bosatt i Sverige, eller vistats längre tid än tillåtet utomlands, samtidigt som hen uppburit förmåner som kräver bosättning i Sverige, se kolumnen Utlandsvistelse i Tabell 4 nedan. Totalt uppgår dessa utbetalningar till cirka 147 miljoner kronor och betalas i genomsnitt ut under drygt fyra år innan de stoppas. Efterlevandestöd, garantipension till omställningspension, garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ställer krav på att förmånstagaren är bosatt i Sverige under utbetalningstiden.

Tabell 4 Antal polisanmälningar och belopp för återbetalning uppdelade på Pensionsmyndighetens anledningar till anmälan, 2018–2025

	Avliden	Bosättningsförhållanden	Efterlevande	Förmög-enhet	Inkomstförhållanden	Utlandsvistelse	Utländsk pension
Antal polisanmälningar	56	205	20	27	309	502	80
Återkravsbelopp, totalt, i tkr	14 504	33 190	850	4 212	30 406	147 141	13 337
Median för återkravsbelopp, i tkr	210	117	38	112	92	221	166

Källa: Pensionsmyndigheten.

Not 1: Det saknas uppgift om anmälningsanledning för 25 polisanmälningar och de ingår inte i tabellen. Det totala beloppet för återbetalning för dessa anmälningar uppgår till 9,9 miljoner kronor och medianen för beloppet för återbetalning är cirka 256 595 kronor.

Not 2: Med avliden som anledning till polisanmälan menas att Pensionsmyndigheten misstänker att förmånstagaren har avlidit men att anhöriga inte har meddelat det till myndigheten i syfte att förmånsutbetalningarna ska fortsätta.

Not 3: Utländsk pension som anledning till polisanmälan menas att förmånstagaren avsiktligt inte uppger för myndigheten att hen uppbär pension från utlandet. Utländsk pension är en inkomst som påverkar garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd.

Den näst och tredje vanligaste orsaken till polisanmälan är att myndigheten misstänker att förmånstagaren avsiktligt har lämnat oriktiga uppgifter om sina inkomstförhållanden respektive om sin boendesituation, vilka är centrala uppgifter för att Pensionsmyndigheten ska kunna fatta rätt beslut om förmånsbeloppen för exempelvis bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Ett exempel är att förmånstagaren har arbetsinkomster utan att anmäla det och därför beviljas ett för högt förmånsbelopp.

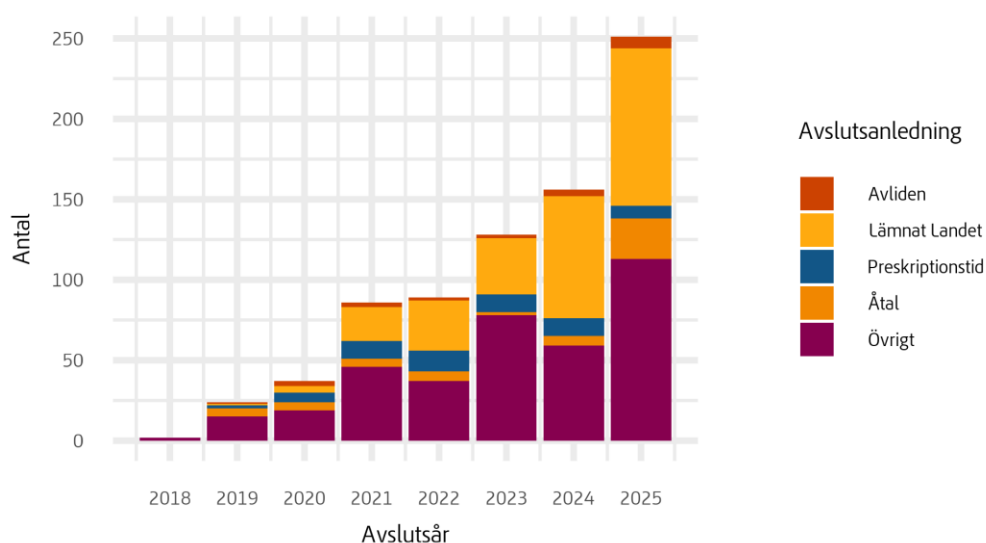
8.5 Anledningar till att polisanmälningsärenden avslutas

Figur 2 visar de olika anledningarna till att polisanmälningar är avslutade. För dessa anmälningar har Pensionsmyndigheten fått underrättelse om beslut från Polisen eller dom från domstol. Notera att det är Pensionsmyndighetens definitioner av avslutsanledningar som används i rapporten. Kategorien Övrigt består av beslut att förundersökning är nedlagd innan eller efter förhör. Pensionsmyndigheten registrerar inte alla skäl till varför en förundersökning är nedlagd och därför finns kategorin Övrigt, vilken är den största kategorin. Den näst vanligaste avslutsanledningen är att den misstänkte inte bor i Sverige.

Ett antal polisanmälningar avslutas på grund av preskription. Det skulle kunna bero på att Pensionsmyndigheten har lämnat in polisanmälan sent men i de allra flesta fall är det sannolikt inte så. Det beror på att vid bedömningen av om polisanmälan ska göras eller inte beaktar myndigheten tiden för preskription (Pensionsmyndigheten, 2024). En mer trolig förklaring är att Pensionsmyndigheten och polisen gör olika bedömningar av brottets allvarlighetsgrad, till exempel att Pensionsmyndigheten bedömer brottet som grovt medan polisen bedömer det vara av normalgrad, och då blir preskriptionstiden kortare. Det kan ske till exempel när Pensionsmyndigheten sent upptäcker ett misstänkt brott som pågått under flera år. Då kan gärningarna under de första åren ha hunnit preskriberats. Medan Pensionsmyndigheten ser till hela tidsperioden i sin bedömning av graden av det misstänkta brott kanske polisen i sin bedömning enbart inkluderar den tid som gärningen inte är preskriberad. Det kan medföra en lägre grad av allvarlighet och därmed en kortare tid för preskription. Andra förklaringar skulle kunna vara lång handläggningstid hos Polisen och Åklagarmyndigheten, att dessa myndigheter prioriterar andra ärenden.

Det kan även finnas andra anledningar till att åklagaren inte åtalar. I vissa fall kan åklagaren fatta beslut om åtalsunderlåtelse eller förundersökningsbegränsning. Det kan bero på bevissvårigheter, och effektivitetsskäl.

Figur 2 Antalen polisanmälningar uppdelade på avslutsanledning, 2018–2025

Kategorin Övrigt består av sammanlagt 369 avslutade polisanmälningar och de allra flesta av dem har avslutats utan att polisen har hållit förhör med den misstänkte. Det vore värdefullt för Pensionsmyndigheten att förstå skälen till att förundersökningen läggs ned på grunden att brott inte kan styrkas. Att inhämta ytterligare information från Polisen om dessa ärenden skulle i detta sammanhang vara till gagn för Pensionsmyndigheten.

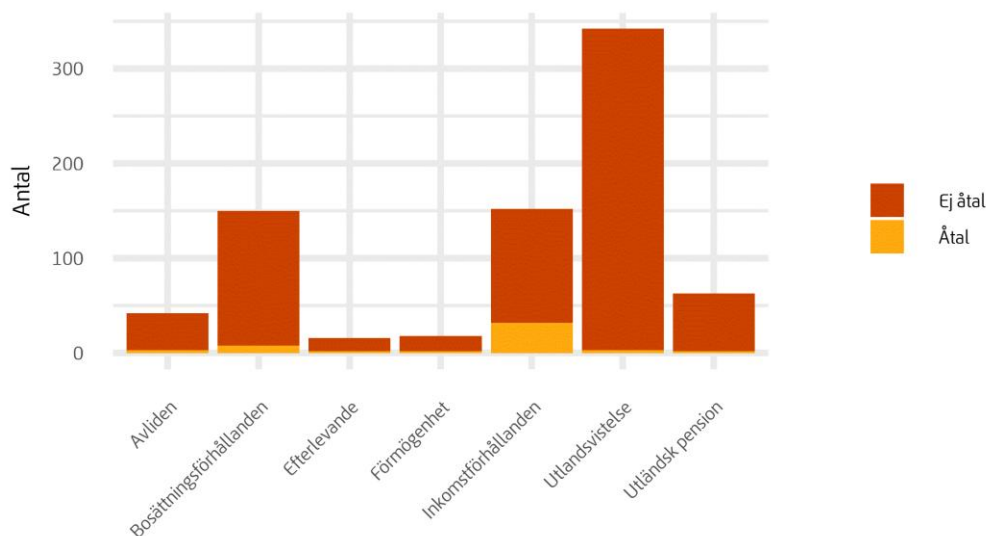
Figur 10 i bilagan visar motsvarande uppgifter som i Figur 2 ovan men som andel i procent av de totala avslutningsanledningarna, uppdelat på år.

8.6 Polisanmälningar som leder till åtal

8.6.1 Utredningsanledningens betydelse

Figur 3 nedan visar att flest antal av Pensionsmyndighetens polisanmälningar som lett till åtal handlar om misstanke rörande felaktiga inkomstförhållanden. Pensionsmyndigheten polisanmäler flest ärenden avseende utlandsvistelse men, som nämnts, har ingen av dessa anmälningar lett till åtal under den aktuella perioden.

Figur 3 Antal polisanmälningar som lett till åtal, uppdelade på anledning till anmälan, 2019–2025

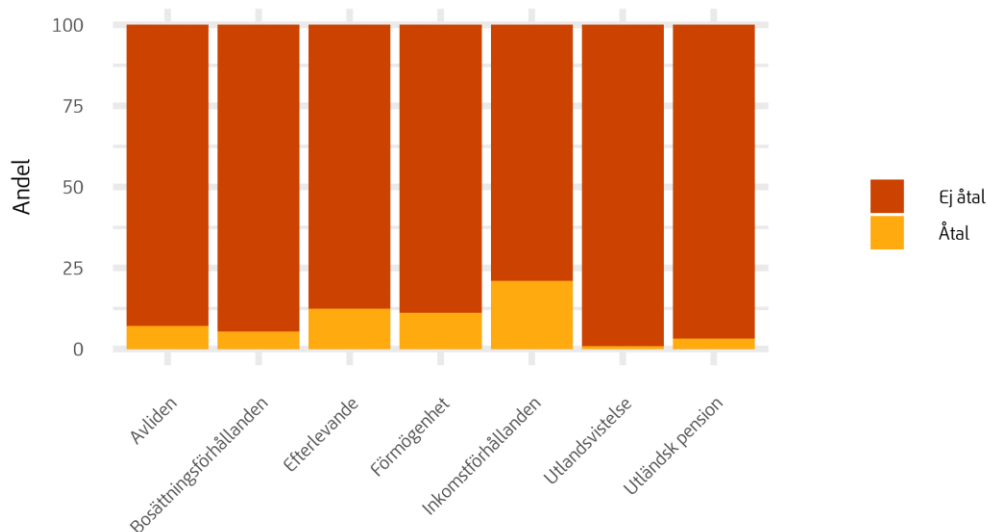
Källa: Pensionsmyndigheten.

Not 1: Avliden innebär att personen dött men att förmån fortsatt att utbetalas och att någon olovligt tagit pengarna och anmäls för bedrägeri. Med bosättningsförhållanden menas att personen fått ersättning för en bostad som den egentligen inte är bosatt i eller att den fått ersättning som ensamstående men är sammanboende. Efterlevande kan vara att ett barn fått ersättning för en död förälder som i själva verket är i livet. Förmögenhet innebär att personen har mer pengar än den har anmält till Pensionsmyndigheten. Inkomstförhållanden är när en person tjänar pengar som den inte anmäler till Pensionsmyndigheten. Med utlandsvistelse menas att någon som har en bosättningsbaserad förmån vistas längre tid än tillåtet utomlands eller har bosatt sig i utlandet. Utländsk pension innebär att en person har pension från ett annat land utan att meddela Pensionsmyndigheten.

Not 2: Det föreligger en viss fördröjning mellan tidpunkten då polis, åklagare eller domstol fattar beslut och då besluten når Pensionsmyndigheten. Detta innebär att rapporten inte inkluderar samtliga beslut fram till och med den 31 december 2025.

Förutom att det är flest antal åtal i kategorin inkomstförhållanden, 32 av 152 anmälningar, se Figur 3, så är även andelen åtal högst i den kategorin och uppgår till 21,1 procent, se Figur 4. En anledning till att det är flest anmälningar och åtal i denna kategori är att bevisläget i regel är starkt eftersom Skatteverket har uppgifter om individens taxerade inkomster. Den näst högsta andelen åtal är inom kategorin Efterlevande och uppgår till 12,5 procent, men sett till antalet åtal är det betydligt färre, två av 16 anmälningar har lett till åtal.

Figur 4 Andel av polisanmälningar som lett till åtal, uppdelade på anledning till anmälan, 2019–2025, i procent

Källa: Pensionsmyndigheten. Not:

Det föreligger en viss fördröjning mellan tidpunkten då polis, åklagare eller domstol fattar beslut och då besluten når Pensionsmyndigheten. Detta innebär att rapporten inte inkluderar samtliga beslut fram till och med den 31 december 2025.

8.6.2 Betydelsen av beloppet för återbetalning

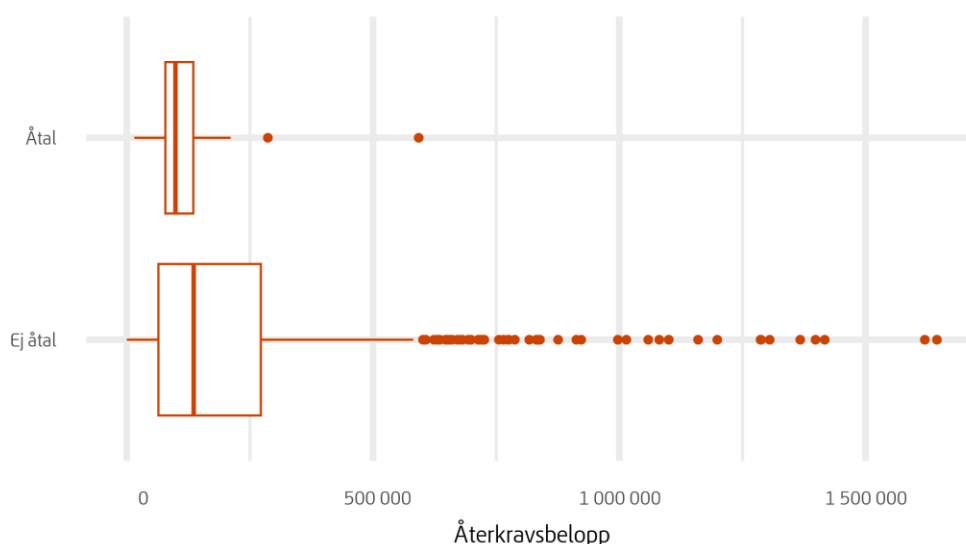
Om Pensionsmyndigheten har betalat ut ett för högt förmånsbelopp kan förmånstagaren bli återbetalningsskyldig oavsett om det är myndigheten eller förmånstagaren som har orsakat felutbetalningen. Om myndigheten bedömer att förmånstagaren har agerat uppsåtligt är myndigheten skyldig att upprätta en polisanmälan. Det är individens beteende som polisanmäls, inte storleken på de felutbetalda beloppen, som däremot kan påverka myndighetens bedömning av hur grovt det misstänka brottet är.

Figur 5 visar att det inte finns något samband mellan att beloppet som återkrävs är högt och polisanmälningar som leder till åtal. I de polisanmälningar som lett till åtal kräver Pensionsmyndigheten i genomsnitt tillbaka ett jämförelsevis lägre belopp, medianen är 98 000 kronor respektive 136 000 kronor. Resultatet kan sägas vara i linje med den tidigare statistiken i rapporten som visar att Polisen har lagt ner samtliga ärenden inom kategorin Utlandsvistelse oavsett vilka belopp för återbetalning det rör sig om.

Figur 5 är ett låddiagram och lådornas yttre (lodräta) gränser visar den första och tredje kvartilen, det vill säga den 25:e och 75:e percentilen av anmälningarna. Strecket i lådan representerar medianen. Strecken som går vågrätt ut från lådans

sidor anger det värde längst från lådan som är inom 1,5 gånger lådans längd. Observationer utanför dessa streck får en egen punkt och betraktas som så kallade extremvärden, alltså värden som kraftigt avviker från övriga värden. Det framgår av figuren att de få ärenden som går till åtal inte är de som har högst belopp för återbetalning.

Figur 5 Fördelning av belopp som återkrävs, uppdelat på polisanmälningar som har lett till åtal respektive de som inte lett till åtal, 2018–2025

Källa: Pensionsmyndigheten.

8.6.3 Polisregionens betydelse

Av de 1 226 polisanmälningar som har gjorts under 2018–2025 är det 50 stycken som har lett till åtal, vilket utgör 4,1 procent av alla anmälningar som Pensionsmyndigheten har gjort under samma period.

Tabell 5 nedan visar att störst andel åtal står polisregion Nord för med 16 procent. Lägst andel står region Bergslagen för med 2,5 procent. De regioner som har haft flest polisanmälningar att hantera är storstadsregionerna och det är här som andelen åtal är som lägst, med undantag för Bergslagen som har handlagt relativt få polisanmälningar och enbart väckt ett åtal.

Tabell 5 Antal och andel anmälningar som lett till åtal, per polisregion, 2018–2025

Polisregion	Ej åtal	Åtal	Andel som gått till åtal, %	Ännu ej avslutade
Bergslagen	39	1	2,5	13
Mitt	52	6	10,3	9
Nord	21	4	16,0	8
Stockholm	210	13	5,8	112
Syd	95	9	8,7	70
Väst	130	5	3,7	75
Öst	76	9	10,6	26
Saknas	110	5	4,3	128
Summa	733	52	59,8	441

Källa: Pensionsmyndigheten.

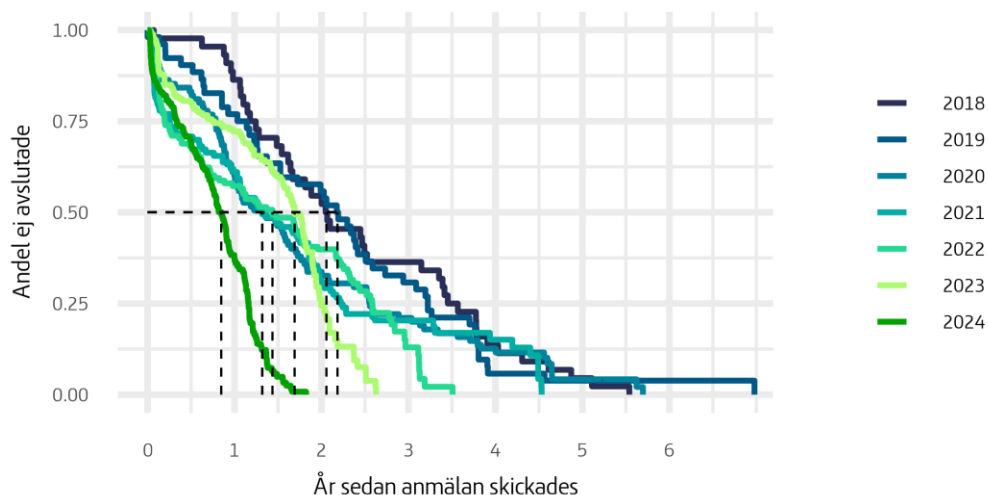
8.6.4 Polisens handläggningstid

8.6.5 Polisens handläggningstid 2018–2024

Medianen för polisens handläggningstid för Pensionsmyndighetens polisanmälningar har minskat från drygt två år under 2018 till ett år 2024.

Utvecklingen är dock inte entydig, utan medianen varierar mellan åren och minskningen är inte kontinuerlig under perioden, se Figur 6 nedan. Figuren visar också att andelen ärenden med lång handläggningstid (fyra till fem år) är högre för anmälningssåren 2018–2020.

Figur 6 Andelen polisanmälningar som inte avslutats efter ett visst antal dagar, uppdelat på år då polisanmälan gjordes

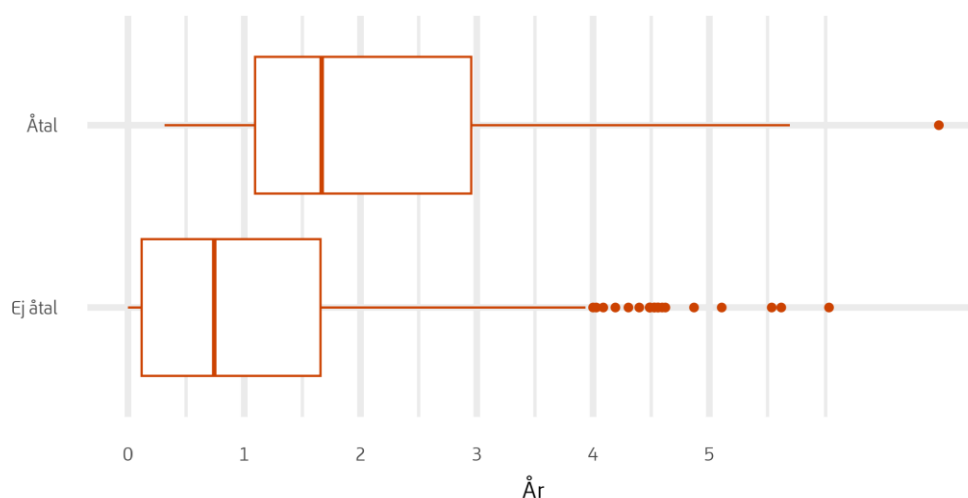
Källa: Pensionsmyndigheten.

8.6.6 Polisens handläggningstid för anmälningar som lett till åtal

Polisens handläggningstid är i allmänhet kortare för de anmälningar som har avslutats utan åtal jämfört med de anmälningar som lett till åtal, se låddiagrammet i Figur 7 nedan. Lådans vänstra sida, för kategorin anmälningar som ej lett till åtal, visar att 25 procent av de anmälningar som inte leder till åtal läggs ned redan inom några månader, se understa lådan i figuren. Medianen, strecket inne i lådan, visar att 50 procent av anmälningarna läggs ner inom nio månader. Som framgår längre fram i rapporten har de anmälningar som rör bosättning utanför Sverige en kort handläggningstid och samtliga, som nämnts, läggs ned utan åtal.

Lådans vänstra sida för kategorin polisanmälningar som lett till åtal visar att 25 procent av åtalen väcks inom ett år drygt. Medianen är ett år och åtta månader, vilket innebär att hälften av anmälningarna har en handläggningstid som är längre än ett år och åtta månader än innan de leder till åtal.

Figur 7 Polisens handläggningstid för anmälningar som lett till åtal respektive lagts ned, 2018–2025

Källa: Pensionsmyndigheten.

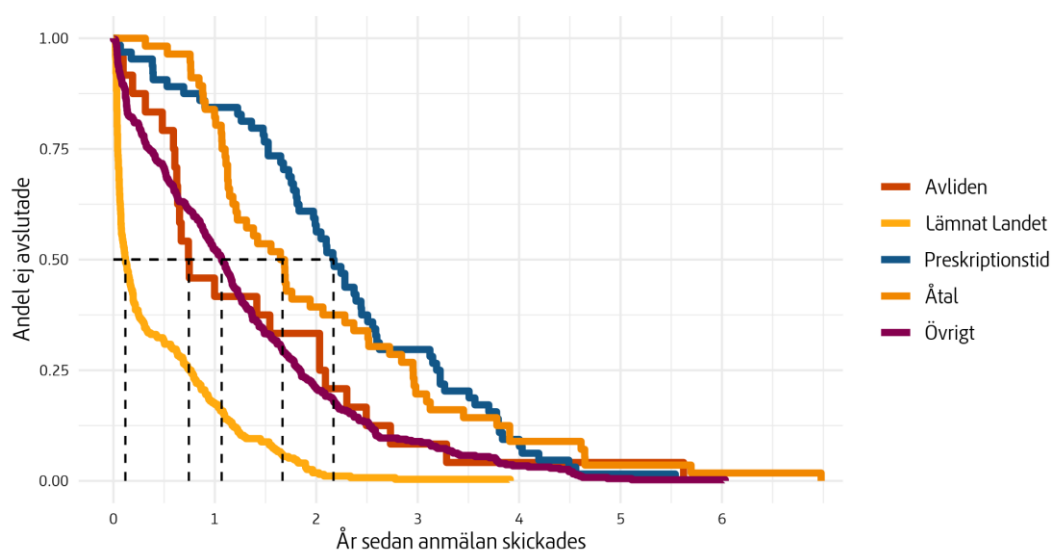
8.6.6.1 Polisens handläggningstid och avslutningsanledning

Cirka 50 procent av de polisanmälningar som har avslutningsanledningen att den misstänkte har lämnat landet avslutar polisen inom två månader från det att anmälan inkom. Närmare 90 procent är avslutade efter drygt ett år, se Figur 8. Motsvarande resultat visar även Figur 10 i bilagan där handläggningstiden är uppdelad på Pensionsmyndighetens anledning till polisanmälan.

Figur 8 visar att de anmälningar som leder till åtal har en längre handläggningstid, 50 procent avslutades efter 14 månader och 75 procent efter tre år.

Under perioden har 64 ärenden preskriberats. Figur 8 visar att medianen för när polisen lägger ner förundersökningen på grund av preskription är drygt två år. Cirka 10 procent av anmälningarna, alltså sex ärenden, läggs ned på grund av preskription inom ett halvår från att de inkom till polisen.

Figur 8 Andelen ärenden som inte avslutats efter ett visst antal dagar, uppdelat på avslutsanledning, 2018–2025

Källa: Pensionsmyndigheten.

Not: Det är Pensionsmyndighetens definitioner av avslutningsanledningar som används i figuren. -Avliden innebär att personen dött men att förmånen fortsatt att betalas ut och att någon olovligen tagit pengarna och då anmäls för bedrägeri. -Med bosättningsförhållanden menas att personen fått ersättning för en bostad som hen egentligen inte är bosatt i eller att hen fått ersättning som ensamstående men är sammanboende. -Efterlevande kan vara att ett barn fått ersättning för en död förälder som i själva verket är i livet. -Förmögenhet innebär att personen har mer pengar än hen har anmält till Pensionsmyndigheten. -Inkomstförhållanden är när en person tjänar pengar som hen inte anmäler till Pensionsmyndigheten. -Med utlandsvistelse menas att någon som har en bosättningsbaserad förmån vistas längre tid än tillåtet utomlands eller har bosatt sig i utlandet. -Utländsk pension innebär att en person har pension från annat land utan att meddela Pensionsmyndigheten.

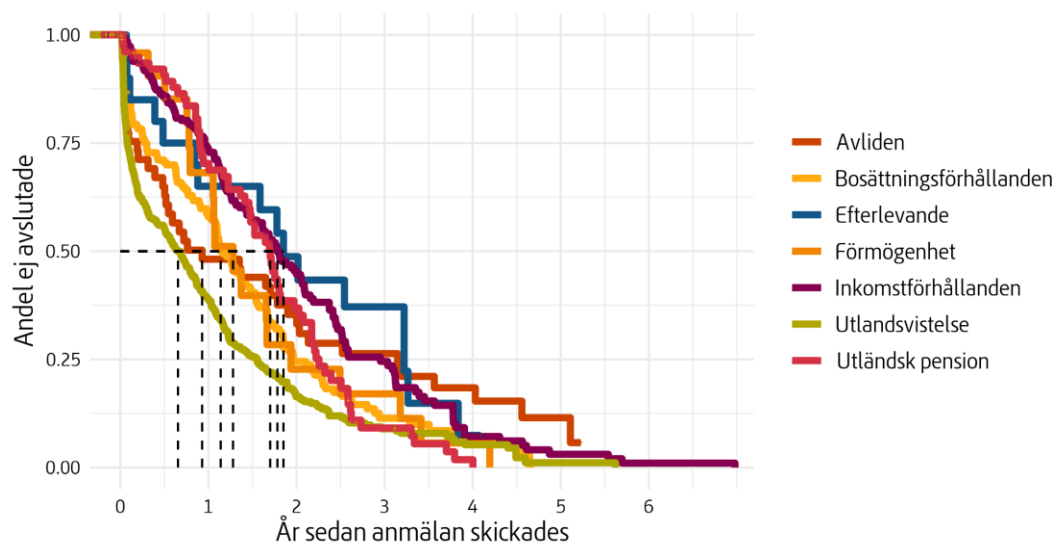
8.6.7 Polisens handläggningstid och Pensionsmyndighetens utredningsanledning

I Figur 9 nedan är Pensionsmyndighetens polisanmälningar kategoriserade utifrån myndighetens orsak till kontrollutredning. Figuren visar polisens handläggning och bekräftar bilden av att det är polisanmälningar gällande utlandsvistelse som polisen avslutar snabbt. Hälften av anmälningarna avslutas inom cirka 7 månader och 75 procent avslutas inom ett och ett halvt år.

Polisanmälningar gällande efterlevandeförmåner har högst median, det tar närmare två år för Polisen att avsluta 50 procent av ärendena. Det rör sig om relativt få anmälningar, 20 stycken under perioden, vilket innebär att varje ärende får ett stort genomslag i spridningsmåttet.

Polisen har särskilt lång handläggningstid för ärenden inom kategorierna Inkomstförhållanden, Utlandsvistelse och Utländsk pension. Det finns polisanmälningar som fortfarande efter fem år inte är avslutade.

Figur 9 Polisens handläggningstid för anmälningar kategoriserade utifrån Pensionsmyndighetens utredningsanledning, 2018–2025

Källa: Pensionsmyndigheten.

Not: -Avliden innebär att personen dött men att förmån fortsatt att utbetalas och att någon olovligt tagit pengarna och då anmäls för bedrägeri. -Med bosättningsförhållanden menas att personen fått ersättning för en bostad som hen egentligen inte är bosatt i eller att hen fått ersättning som ensamstående men är sammanboende. -Efterlevande kan vara att ett barn fått ersättning för en död förälder som i själva verket är i livet. -Förmögenhet innebär att personen har mer pengar än hen har anmält till Pensionsmyndigheten. -Inkomstförhållanden är när en person tjänar pengar som hen inte anmäler till Pensionsmyndigheten. -Med utlandsvistelse menas att någon som har en bosättningsbaserad förmån vistas längre tid än tillåtet utomlands eller har bosatt sig i utlandet. -Utländsk pension innebär att en person har pension från annat land utan att meddela Pensionsmyndigheten.

9. Beskrivande analys av polisanmälningarna

Syftet att analysera polisanmälningarnas kvalitet är att utvärdera om något behöver ändras eller förbättras för att fler av Pensionsmyndighetens anmälningar ska leda till åtal och i förlängningen en fällande dom. Dataunderlag för analysen beskrivs i bilaga till rapporten, se avsnitt 11.2.

En sammanställning över de analyserade polisanmälningarna finns i bilaga till rapporten, se kapitel 13 och tabellerna 1–3.

9.1 Förundersökningen har lagts ner då den misstänkte lämnat landet

Utvärderingsunderlaget för den grupp där den misstänkte har lämnat landet består av tio polisanmälningar där de misstänkta händelserna ligger i tidsspannet november 2014 till september 2023. Anmälningarna avser olika pensionsförmåner.

Resultaten från vår utvärdering visar att när Pensionsmyndigheten har skickat polisanmälan om misstanke om brott, där den misstänkte har lämnat landet, läggs förundersökningen ner inom en månad i flera fall. Detta talar för att polisen inte vidtar några omfattande utredningsåtgärder i ärendet. Sannolikt gör polisen en kontroll mot befintliga register för att konstatera att personen ifråga alltjämt befinner sig utomlands. Utifrån den korta tid som går mellan anmälan och nedläggningsbeslutet, kan det med stor säkerhet antas att polisen inte har hållit några förhör i ärendena.

I vårt utvärderingsunderlag har personerna flyttat till olika länder, huvudsakligen utanför EU, se Tabell 1 i kapitel 13. Underlaget indikerar att polisens beslut om nedläggning av förundersökning inte påverkas av i vilket land den misstänkte personen befinner sig.

9.2 Förundersökningen har lagts ner på annan grund

Utvärderingsunderlaget består av 20 polisanmälningar där de misstänkta händelserna ligger i tidsspannet december 2019 till december 2022. I dessa fall har polisen lagt ner anmälningarna på annan grund än att den misstänkte har lämnat landet.

Polisens nedläggningsgrunder är i huvuddelen av fallen specificerade, se Tabell 2 i kapitel 13. I några fall är det mer allmänt formulerat att brott inte kan styrkas.

Pensionsmyndigheten har begärt överprövning av nedläggningsbeslut i två av de fall som ingår i utvärderingen och där nedläggning skett med stöd av reglerna om förundersökningsbegränsning i 20 kap. 7 § rättegångsbalken. Det är en regel som i

dess fall innebär att polis eller åklagare bara räknar med att påföljden kommer att bli villkorlig dom och att en förundersökningsbegränsning inte åsidosätter något enskilt eller allmänt intresse. Det ena beslutet är mer utförligt motiverat och ger viss ledning i varför polisen kommit fram till att lägga ner ärendet. Det andra beslutet är kortfattat och ger oss ingen ytterligare information, jämfört med polisanmälan, om varför förundersökningen lagts ned.

Pensionsmyndigheten har inga uppgifter om polisen har hållit förhör i de utvalda ärendena. Det har ingen direkt betydelse för vår utvärdering av kvaliteten i polisanmälningarna, men det hade varit värdefullt för oss att förstå hur ärendena har handlagts av polisen för att exempelvis bedöma om en överprövning bör göras.

I denna del av vår utvärdering framkommer det inte något i Pensionsmyndighetens polisanmälningar som brister på ett sådant sätt att förundersökningsledaren på grund av anmälsans innehåll eller struktur, enligt vår bedömning, borde ha kommit till ett annat beslut i ärendet.

9.3 Ärenden som lett till åtal

Utvärderingsunderlaget består av 11 polisanmälningar där de misstänkta händelserna är i tidspannet mars 2013 till augusti 2022 och har lett till åtal.

En intressant iakttagelse, som framgått av Figur 5, är att åtalen huvudsakligen avser ärenden med betydligt lägre belopp för återbetalning än de ärenden som inte leder till åtal. Det indikerar att förundersökningar inte läggs ner enbart på grund av att beloppet för återbetalning är lågt, se Tabell 3 i kapitel 13.

Två av åtalen har ogillats, varav ett efter prövning i hovrätten. De fallen har handlat om bostadstillägg där den misstänkte inte uppgett att hen flyttat och också blivit sammanboende. Domstolen har i dessa två fall inte ansett det ställt utom rimligt tvivel att personen varit sammanboende i lagens mening.

9.4 Resultat

Utifrån vår studie går det inte att dra någon generell slutsats om skillnaden mellan de polisanmälningar som har gått till åtal och de som inte har gjort det.

Det finns ingen anledning att tro att utformningen och innehållet i Pensionsmyndighetens anmälningar påverkar utgången i de olika ärendena. Anmälningarna innehåller tillräckligt med information till stöd för den utredare som får det till sig hos Polisen. Det kan finnas delar som kan vara mer pedagogiska och ordval som behöver ändras, men inget som är av den karaktären att det borde påverka utgången i sak. Pensionsmyndigheten bedömer därför att den har uppfyllt sin anmälningsskyldighet avseende polisanmälningarna och kommer att fortsätta utforma anmälningar på liknande sätt som i dagsläget.

10. Slutsatser av analysen om polisanmälningarna

I rapporten har vi har undersökt vilka av Pensionsmyndighetens polisanmälningar som polisen har lagt ner och vilka som har lett till åtal. Undersökningen är baserad på uppgifter i Pensionsmyndighetens ärenden om polisanmälningarna. Där finns enbart en begränsad information om Polisens skäl för att lägga ner förundersökningen. För att kunna uttala oss om Polisens och Åklagarmyndighetens åtgärder av Pensionsmyndighetens polisanmälningar skulle vi behöva ett dataunderlag som även inkluderar handläggningen av polisanmälningarna hos dessa två myndigheter.

10.1 Pensionsmyndigheten förefaller anmäla rätt ärenden

Den beskrivande analysen är baserad på ett litet urval men ger en indikation på att de misstänkta brott som Pensionsmyndigheten har anmält är av den art som myndigheten är skyldig att anmäla enligt 6 § bidragsbrottslagen. Med det sagt så kan det finnas fler misstänkta brott som Pensionsmyndigheten borde anmäla men som inte ännu har upptäckts. De analyserade anmälningarna innehåller också tillräcklig information till stöd för att den utredande polisen ska kunna driva förundersökningen. Vår bedömning är att kvaliteten i polisanmälningarna är tillfredsställande. I Pensionsmyndighetens riktlinjer för polisanmälningar framgår vilket underlag som ska bifogas polisanmälan. Polisen har även en möjlighet att begära komplettering från Pensionsmyndigheten om polisen anser att något underlag saknas.

10.2 Få åtal varav hög andel fällande domar

Pensionsmyndigheten har utökat kontrollverksamheten under senare år och anmäler numera hundratals misstänkta bidragsbrott och bedrägerier per år. Det är relativt få som har lett till åtal, totalt 50 av 1 226 anmälningar under perioden 2018–2025. Däremot är det relativt många av dessa åtal som har lett till fällande domar, 42 av 50 åtal.

De polisanmälningar som rör misstanke om felaktiga inkomstförhållanden utgör störst andel av de anmälningar som har lett till åtal och uppgår till 56 procent.

10.2.1 Därför leder så få anmälningar till åtal

10.2.1.1 Strukturella och processuella orsaker

Polisens utredningsstrategi när den prioriterar ärenden är att ärendet ska leda till framgångsrik uppklarning. Nedan följer Pensionsmyndighetens bedömningar av varför Polisen lägger ner förundersökningarna.

I 23 procent av de polisanmälningar som inte har lett till åtal är Polisens nedläggningsanledning att den misstänkte har lämnat landet. Sådana utredningar kräver nämligen ofta internationell rättshjälp eftersom den misstänkte annars är svår att få tag på eller veta om han eller hon fortsatt är vid liv.

Pensionsmyndigheten är dock skyldig att anmäla alla misstänkta bidragsbrott, även om den misstänkte har lämnat landet och förundersökningen hos Polisen förväntas läggas ner.

I två procent av fallen har den misstänkte avlidit efter det att Pensionsmyndigheten har upprättat polisanmälan. I dessa fall är det naturligt att Polisen lägger ner förundersökningen.

I fem procent av fallen har preskription inträtt. I Pensionsmyndighetens bedömning av om en polisanmälan ska upprättas beaktas tiden för när preskription inträder. Att en del anmälningar ändå preskriberas kan bero på att Pensionsmyndigheten och Polisen gör olika bedömningar av allvarligheten i brottet. Ringa bidragsbrott har, fram till och med brott begångna innan den 1 januari 2020, haft kortare preskriptionstid. Det kan också bero på lång handläggningstid hos Polisen.

I 69 procent av de nedlagda polisanmälningarna är nedläggningsgrunden så generell att det är svårt att veta varför ärendet inte utreds vidare. Anledningen till nedläggningarna kan vara någon av de tre nyss nämnda. En annan möjlig anledning kan vara att Pensionsmyndigheten har sett att felaktigheterna pågått under lång tid, det vill säga att myndigheten har upptäckt felaktigheterna sent, och för brotten under de första åren har preskription inträtt. Myndigheten anmäler så snart det är klarlagt hos den att det finns grund för en anmälan och gör en bedömning av brottets allvarlighet utifrån hela perioden som misstankarna gäller. Polisen och Åklagarmyndigheten kan dock bara utreda det som inte är preskriberat. De brott som då kvarstår bedöms ofta som ringa och utreds inte.

En femte förklaring kan vara att även om det är Pensionsmyndighetens uppfattning att det finns uppsåt eller grov oaktsamhet i de brott som anmäls, så fattar polisen beslut om förundersökningsbegränsning i stor omfattning. Det innebär att brottsutredningen begränsas till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte utreds.

En ytterligare förklaring kan vara att Polisen och Åklagarmyndigheten prioriterar andra misstänkta brott framför de misstänkta bidragsbrott som Pensionsmyndigheten är skyldig att anmäla.

10.2.1.2 Prioriteringar

Det faktum att Pensionsmyndigheten är skyldig att göra en polisanmälan om myndigheten har en välgrundad misstanke att ett brott enligt 6 § bidragsbrottslagen har begåtts medan åtal endast ska väckas när åklagaren förväntar sig en fällande dom innebär att det är förväntat och helt rimligt att antalet anmälningar är fler än antalet åtal. Att 96 procent av Pensionsmyndighetens polisanmälningar inte leder till åtal är därmed inte ett bevis eller med nödvändighet ens ett tecken på att det finns ineffektivitet i myndighetens arbete med att upprätta polisanmälningar.

Den vanligaste anledningen till att Pensionsmyndigheten gör en polisanmälan är att det finns misstanke om att förmånstagaren inte har varit bosatt i Sverige i tillräcklig utsträckning för att få ta del av den utbetalade förmånen. Samtidigt är den för myndigheten vanligaste kända anledningen till att Polisen lägger ner anmälan att den misstänkte inte är bosatt i Sverige. Att den enskilt största ärendetypen är en som alltid läggs ner innan åtal är naturligtvis en stor anledning till att andelen åtal är så låg.

10.3 Vad kan förbättras?

10.3.1 Utbilda Polisens utredare om våra förmåner

Pensionsmyndigheten vill bidra till att öka förståelsen för myndighetens förmåner, i syfte att färre polisanmälningar läggs ned.

Pensionsmyndigheten har tidigare haft informationstillfällen avseende myndighetens förmåner för Polisen. För att öka medvetenheten och kunskapen om vilka misstänkta bidragsbrott som förekommer hos Pensionsmyndigheten vill myndigheten bidra till att dessa utbildningsinsatser blir återkommande och kontinuerliga.

10.3.2 Fortsatt dialog med NBC

Pensionsmyndigheten har en löpande dialog med Nationellt Bedrägericentrum (NBC) hos Polisen avseende utformandet och innehållet i de anmälningar som görs. Pensionsmyndigheten ser behov av att fortsätta det interna arbetet med att säkerställa god kvalitet i anmälningarna, samtidigt som dialogen med polisen löper på.

10.3.3 Förbättra statistiken

Polisens motivering av ett beslut om nedläggning av en förundersökning är i stor utsträckning generell. Det medför i sin tur att Pensionsmyndigheten inte har någon

klar bild över nedläggningsgrunderna. Även om Polisen inte motiverar sina nedläggningsbeslut på en detaljerad nivå skulle Pensionsmyndigheten kunna utveckla sin statistik över nedläggningsgrunderna. Idag använder Pensionsmyndigheten bland annat formuleringarna "Nedläggning före förhör" och "Nedläggning efter förhör" som en avslutsanledning i W3D3. Dessa är rätteligen inte några nedläggningsgrunder utan visar bara var i Polisens process som förundersökningen läggs ner. Eftersom Pensionsmyndigheten inte längre får uppgift om det hållits något förhör med den misstänkte eller inte är inte heller statistiken över detta korrekt. Pensionsmyndigheten borde istället föra sin statistik över nedläggningsgrunderna i linje med Polisens motiveringar även om dessa inte är optimala.

Det skulle vara intressant och relevant för Pensionsmyndigheten att närmare studera på vilka grunder anmälningar före eller efter förhör är nedlagda dels för myndighetens eget lärande, dels för en fortsatt dialog med Polisen genom NBC. Det skulle kunna ske genom att vi begär in ytterligare information från Polisen i anslutning till när Pensionsmyndigheten får besked om att anmälan läggs ned och förundersökningsledaren har ärendet i färskt minne.

11. Bilaga dataunderlag

11.1 Dataunderlag till statistisk analys

Rapportens deskriptiva statistik visar utvecklingen av Pensionsmyndighetens polisanmälningar per den 31 december för perioden 2018–2025. Det föreligger dock en viss fördröjning mellan tidpunkten då polis, åklagare eller domstol fattar beslut och då besluten når Pensionsmyndigheten. Detta innebär att rapporten inte inkluderar samtliga beslut som dessa myndigheter har fattat fram till och med den 31 december 2025. Statistiken baseras på uppgifter från Pensionsmyndighetens databas Elwis som bygger på information från myndighetens handläggningssystem K2 samt från W3D3 som är myndighetens systemstöd för diarieföring och ärendehantering.

Det finns brister i statistiken men som avtar över tid. Bristerna handlar i första hand om att det belopp som ska betalas tillbaka inte finns registrerat i alla ärenden där polisanmälan gjorts. Det framgår i Tabell 6, jämför första och andra raden. Skillnaderna mellan första och andra raden i tabellen är relativt stora under den första delen av perioden men minskar med tiden för att vara marginell 2025. Att inte ha tillgång till dessa belopp påverkar det totala beloppet för återbetalning per år och ger sannolikt också lägre precision i beräkning av spridningsmått medelvärde, median, lägsta samt högsta värde. Det framgår av Tabell 6 att både antalet polisanmälningar och det totala belopp som Pensionsmyndigheten återkräver per år har ökat markant efter det att myndighetens kontrollenhet utökades 2019 med fler medarbetare. Förstärkningen har inneburit att fler handläggare har arbetat med kontrollutredningar.

Tabell 6 Antal polisanmälningar och belopp för återbetalning i anmälningarna, per den 31 december

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antal	44	52	95	113	138	180	382	222
Polisanmälningar								
-Varav med återkravsbelopp	38	41	87	110	132	179	376	221
Totalt	4 817	7 045	20 962	26 849	30 157	32 484	82 945	48 320
återkravsbelopp i anmälningarna, tkr								
-Medelvärde, tkr	127	172	241	244	228	181	221	219
-Median, tkr	96	103	181	171	171	112	129	113
-Lägsta belopp, tkr	8	2	15	7	3	6	5	6
-Högsta belopp, tkr	681	695	1 398	1 160	1 199	1 645	1 620	1 458

Källor: Pensionsmyndighetens Elwis och W3D3. Not 1: Medianen är det mittersta värdet när vi sorterar beloppen för återbetalning i storleksordning, från lägsta till högsta belopp.

I W3D3 består uppgifterna i polisanmälningarna av anteckningar utan samma tydliga behov och syfte i datainmatningen som i K2/Elwis, där inmatningarna är en del av handläggningen. Uppgifterna i K2/Elwis är därför troligen mer precisa. K2/Elwis är också tydligare avseende vilken del av återkravet som kopplas till vilken delförmån. Data om delförmåner har allmänt högre datafångst i K2/Elwis. Tabell 10 i kapitel 12 visar källorna för polisanmälningarna per år.

11.2 Dataunderlag till beskrivande analys

Den beskrivande analysen av polisanmälningarna baseras på ett stratifierat urval bestående av 41 anmälningar som är avslutade hos Polisen och Åklagarmyndigheten. De är indelade i följande kategorier:

- Polisen har lagt ner förundersökningen på grunden att den misstänkte har lämnat landet och inte förväntas återkomma (10 ärenden),
- Polisen har lagt ner förundersökningen på annan grund än att den misstänkte har lämnat landet (20 ärenden)
- Polisanmälan har lett till åtal (11 ärenden).

För att välja ut dataunderlaget för utvärderingen har vi tillämpat stratifierat urval. Urvalet inom respektive kategori är slumpmässigt och baseras på sammanlagt 525 polisanmälningar som har tagits fram via sökbyggaren i W3D3 med hjälp av parametrarna handling och typ polisanmälan, handling och åtgärd/handling polisanmälan, registreringsdatum 2010-01-01—2024-09-09 och ad acta avslutade.

Samtliga polisanmälningar i urvalet gäller misstanke om bidragsbrott. Eftersom myndigheten polisanmäler betydligt färre ärenden gällande bedrägeri kan slumpen ha gjort att inga sådana ärenden kom med i urvalet. Utgångspunkten har varit att studera kvaliteten i polisanmälningarna och därför är avsaknaden av anmälningar om bedrägeri i urvalet inte av betydelse för undersökningen.

12. Bilaga tabeller och figurer

Tabell 7 Antal polisanmälningar och beloppen för återbetalning, uppdelat på förmåner, 2018–2025

	Inkomstpension	Tilläggspension	Inkomstpensions-tillägg	Premiepension
Antal	22	59	31	11
Varav med återkravsbelopp	22	59	31	11
Totalt, kronor	1 516 200	3 839 600	293 700	69 500
Medelvärde, kronor	68 900	65 100	9 500	6 300
Median, kronor	31 500	13 900	8 300	3 700
Lägsta belopp, kronor	165	22	140	36
Högsta belopp, kronor	387 597	999 787	29 400	21 517

Källa: Pensionsmyndigheten.

Tabell 8 Antal polisanmälningar och återkravsbelopp, uppdelat på förmåner, 2018–2025

	Garantipension	Bostadstillägg	Särskilt Äldreförsörjnings-stöd bostadstillägg	
Antal	607	865	62	378
Varav med återkravsbelopp	599	856	62	373
Totalt, kronor	98 551 900	110 237 200	3 124 100	31 700 400
Medelvärde, kronor	164 500	128 800	50 400	85 000
Median, kronor	100 500	97 100	36 200	41 500
Lägsta belopp, kronor	60	450	116	12
Högsta belopp, kronor	1 045 058	687 122	224 554	875 669

Källa: Pensionsmyndigheten.

Tabell 9 Antal polisanmälningar och belopp för återbetalning, uppdelat på förmåner, 2018–2025

	Barnpension	Efterlevandepension	Efterlevandestöd	Änkepension
Antal	2	3	4	2
Varav med återkravsbelopp	2	3	4	2
Totalt, kronor	10 000	586 700	94 000	79 600
Medelvärde, kronor	5 000	195 600	23 500	39 800
Median, kronor	5 000	273 200	19 500	39 800
Lägsta belopp, kronor	3 220	31 720	3 154	2 817
Högsta belopp, kronor	6 758	281 792	51 863	76 785

Källa: Pensionsmyndigheten.

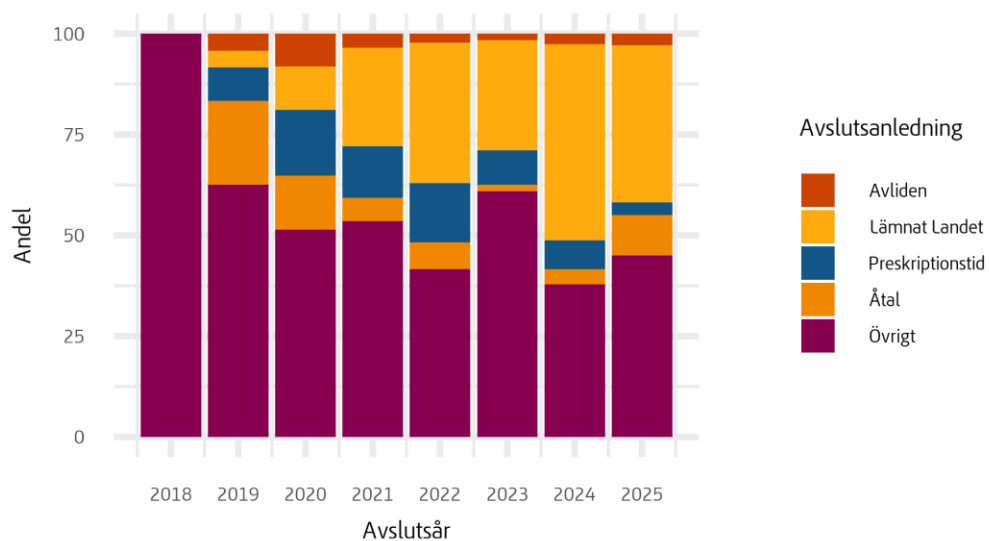
Tabell 10 Antal polisanmälningar, från respektive datakälla och år

År	K2	W3D3	Uppgift saknas
2018	27	12	5
2019	33	8	11
2020	84	3	8
2021	108	2	3
2022	126	6	6
2023	177	2	1
2024	375	1	6
2025	220	1	1

Tabell 11 Antal förmåner som ingår i en och samma polisanmälan, 2018–2025

Antal förmåner i en polisanmälan	Antal polisanmälningar
0	88
1	583
2	325
3	196
4	41
5	6

Figur 10 Pensionsmyndighetens avslutsanledningar som andel av samtliga avslutade polisanmälningar, i procent

Källa: Pensionsmyndigheten. Not: Det är Pensionsmyndighetens definitioner av avslutsanledning som visas i figuren. Avslutsanledningarna gjordes mer detaljerade under 2019, vilket förklarar att 2018 års avslutsanledningar endast består av Övrigt.

Referenser

(Ds 2025:8). Departementsskrivelse *Administrativa sanktioner i socialförsäkringen*. Socialdepartementet, regeringen.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2025/03/ds-20258/>

ESV (2023). *Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen*, ESV 2023:22.

Justitiedepartementet (2023). *Ett register för alla bostadsrätter* (Ju2023/00948). Regeringen.

Pensionsmyndighetens statistikdatabas

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik/pensionsstatistik/>

Pensionsmyndighetens årsredovisningar för åren 2018–2024.

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter.category.arsredovisningar#pm-category-filter-last-card>

Pensionsmyndigheten (2022). *Vägval för ett enklare grundskydd*: Rapport nr 1 i vägvalsserie om pensionerna (VER2022-457). Hämtad från

<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/rapporter/alternativ-for-ett-enklare-grundskydd>

Pensionsmyndigheten (2022). Remissyttrande över *Utökat informationsutbyte* (Ds 2022:13, dnr Fi2021/02991), VER 2022-319.

<https://www.pensionsmyndigheten.se/om-pensionsmyndigheten/vart-uppdrag-och-organisation/vara-remissvar>

Pensionsmyndigheten (2024). *Polisanmälan – i ärenden om förmåner enligt socialförsäkringsbalken*, Riktlinje. VER 2024-33.

Pensionsmyndigheten (2024). *Remissvar till utredningen Ökat informationsutbyte mellan myndigheter* (SOU 2024:63), VER 2024-336.

<https://www.pensionsmyndigheten.se/om-pensionsmyndigheten/vart-uppdrag-och-organisation/vara-remissvar>

Pensionsmyndigheten (2025). Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Pensionsmyndigheten. <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/sok-regleringsbrev/>

Pensionsmyndigheten (2025). *Remissvar till utredningen Modernt dataskydd vid CSN* (SOU 2024:95, VER 2025-93).

Pensionsmyndigheten (2025). *Svar på lagrådsremiss: Ett register för alla bostadsrätter* (VER 2025-115). <https://www.pensionsmyndigheten.se/om-pensionsmyndigheten/vart-uppdrag-och-organisation/vara-remissvar>

Pensionsmyndigheten (2025). Pensionsmyndighetens svar på remiss: Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (VER 2025-117). <https://www.pensionsmyndigheten.se/om-pensionsmyndigheten/vart-uppdrag-och-organisation/vara-remissvar>

Regeringen (2024). *Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar* (Fi2024/01861) och (Fi2024/02405). <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/12/uppdrag-att-studera-felaktiga-utbetalningar-av-vissa-ersattningar/>

Regeringen (2024). *Uppdrag att bidra till att utveckla det brottsförebyggande arbetet* (Ju2024/02612). <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2024/12/uppdrag-att-bidra-till-att-utveckla-det-brottsforebyggande-arbetet/>

Regeringen (2024). *Uppdrag till Pensionsmyndigheten att stärka kontrollen av äldre försörjningsstöd och andra bostättningsbaserade förmåner* (S2024/02242). <https://regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/01/uppdrag-till-pensionsmyndigheten-att-starka-kontrollen-av-aldreforsorjningsstod-och-andra-bosattningsbaserade-formaner/>

Regeringen (2025). *Uppdrag att kraftsamla mot organiserad brottslighet i välfärden* (S2025/01085). <https://regeringen.se/regeringsuppdrag/2025/05/uppdrag-att-kraftsamla-mot-organiserad-brottslighet-i-valfarden/>

Regeringen (2025). *Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen* (S2025/01368). <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2025/12/bidragssparr-och-sanktionsavgift-i-socialforsakringen/>

Regeringen (2025). *Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige* (Kommittéberättelse S 2025:02). <https://regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2025/04/dir.-202534>

Skatteverket (2025). *Nationell lägesbild över befolkningen 2025* (Diarienummer 8-174856-2025).

SOU (2024). *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag* (SOU 2024:24). <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/03/sou-202424/>

SOU (2025). *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro* (SOU 2025:108). Stockholm: Statens offentliga utredningar. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/11/sou-2025108/>

Proposition 2006/07:80, Bidragsbrottslagen, s. 90.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/bidragsbrottslag_gu0380/html/

Åklagarmyndigheten (2023). *Bidragsbrott inklusive assistansbedrägerier* (Rättslig vägledning 2021:8, Utvecklingscentrum, juni 2021, uppdaterad oktober 2023).
<https://www.aklagare.se/om-oss/dokument/rattsliga-vagledningar/>

Åklagarmyndigheten. Åtalsbeslutet – åtalsunderlåtelse och förundersökningsbegränsning. Hämtad från
https://www.aklagare.se/om_rattsprocessen/fran-brott-till-atal/atalsbeslutet/atalsunderlatelse-och-forundersokningsbegransning/

www.pensionsmyndigheten.se

